

Cuprins:

3.1 Structura sistemului urban	2
3.1.1 Evoluția sistemului de așezări urbane	2
3.2 Centre și arii de polarizare	16
3.2.1 Timișoara-Arad	18
3.3 Ierarhizarea sistemului urban regional.....	20
3.4 Polii de creștere și polii de dezvoltare urbană	23
3.4.1 Timișoara - Pol de creștere.....	24
3.4.2 Arad și Deva – Poli de dezvoltare urbană	26
3.5. O nouă abordare a dezvoltării urbane în România.....	29
3.6 Spațiile verzi din mediul urban	32
3.7 Chorema Regiunii Vest. Concluzii.....	35

3.1 Structura sistemului urban

3.1.1 Evoluția sistemului de așezări urbane

De-a lungul timpului așezările omenești au avut evoluții diferite, evoluția lor fiind marcată de un ansamblu de factori (care de cele mai multe ori se suprapun) fie de natură politică, economică, socială sau culturală; modul în care acești factori au fost favorabili a determinat o evoluție mai accelerată sau o stagnare a evoluției unei așezări dintr-un anumit spațiu. De asemenea, fiecare putere administrativă (decizională) își impunea un anumit model de dezvoltare și deci implicit un plan, o strategie care să ajute la dezvoltarea așezărilor dintr-un anumit spațiu.

Istoric vorbind, Regiunea Vest cuprinde trei provincii istorice și anume *provincia Banatului* (județul Timiș și Caraș-Severin), *provincia Crișanei* (la nord de Mureș în județul Arad și partea de nord a județului Hunedoara) și *provincia Transilvaniei* (cuprindea județul Hunedoara fără partea de nord a acestuia care intra în provincia Crișanei). Dintre acestea cea mai mare extindere în teritoriul de astăzi o are provincia Banatului, provincie istorică românească cu o dezvoltare economică timpurie și mai puternică în comparație cu alte provincii din țară.

Încă din cele mai străvechi timpuri (paleolitic, neolitic, eneolitic, epoca bronzului, epoca fierului) spațiul actual al Regiunii Vest a fost un spațiu locuit, reprezentând un leagăn al civilizației dacice, strămoșii poporului român. În acest sens pe teritoriul actual al Regiunii Vest s-a dezvoltat o rețea de orașe, târguri, sate, necropole și drumuri bine puse la punct de către stăpânirea romană.

Multe așezări din cadrul Regiunii Vest au fost datate încă din perioada daco-romană: în județul Arad – Chișineu-Criș, Felnac, Zărăreni, Sântana, ș.a., în județul Caraș-Severin: Băile Herculane, Moldova Nouă, Caransebeș, ș.a., în județul Hunedoara: Deva, Hunedoara, Călan ș.a., și în județul Timiș: Timișoara, Sănnicolau Mare și Hodoni.¹

Mai mult de atât pe teritoriul actual al județului Hunedoara s-a dezvoltat Sarmisegetuza – capitala Daciei romane (*Ulpia Traiana Sarmisegetuza*) cu importante clădiri precum Palatul Augustalilor, forul, amfiteatrul, temple, etc.²

Dacă pe de o parte o dovadă a dezvoltării așezărilor o constituie găsirea de dovezi istorice (edificii, monumente, diverse obiecte: vase, monezi, etc.), pe de altă parte, un concept care arată evoluția așezărilor este acela al atestării documentare, acest termen făcând referire la prima menționare scrisă a unei așezări, astfel că printre cele mai vechi atestări ale unei așezări de pe teritoriul Regiunii Vest este acela al Băilor Herculane – anul 153.

În secolele XI – XIV numeroase așezări de pe teritoriul actual al Regiunii Vest sunt atestate documentar și anume: Arad – 1028, Timișoara – 1175, Chișineu-Criș – 1202, Pâncota – 1216, Ciacova – 1234, Lipova – 1245, Hunedoara – 1265, Deva – 1269, Caransebeș – 1289, Ineu – 1295, Nădlac – 1313, Recaș – 1319, Buziaș – 1321, Gătaia – 1323, Pecica – 1329, Sănnicolau Mare, Jimbolia, Lugoj și Bocșa – 1333 și Călan – 1387.

În secolele XV - XVII sunt atestate documentar Aninoasa – 1435, Brad – 1445, Sebiș – 1542, Făget – 1548 și Reșița – 1673.

¹ ro.wikipedia, accesat în 06.08.2012

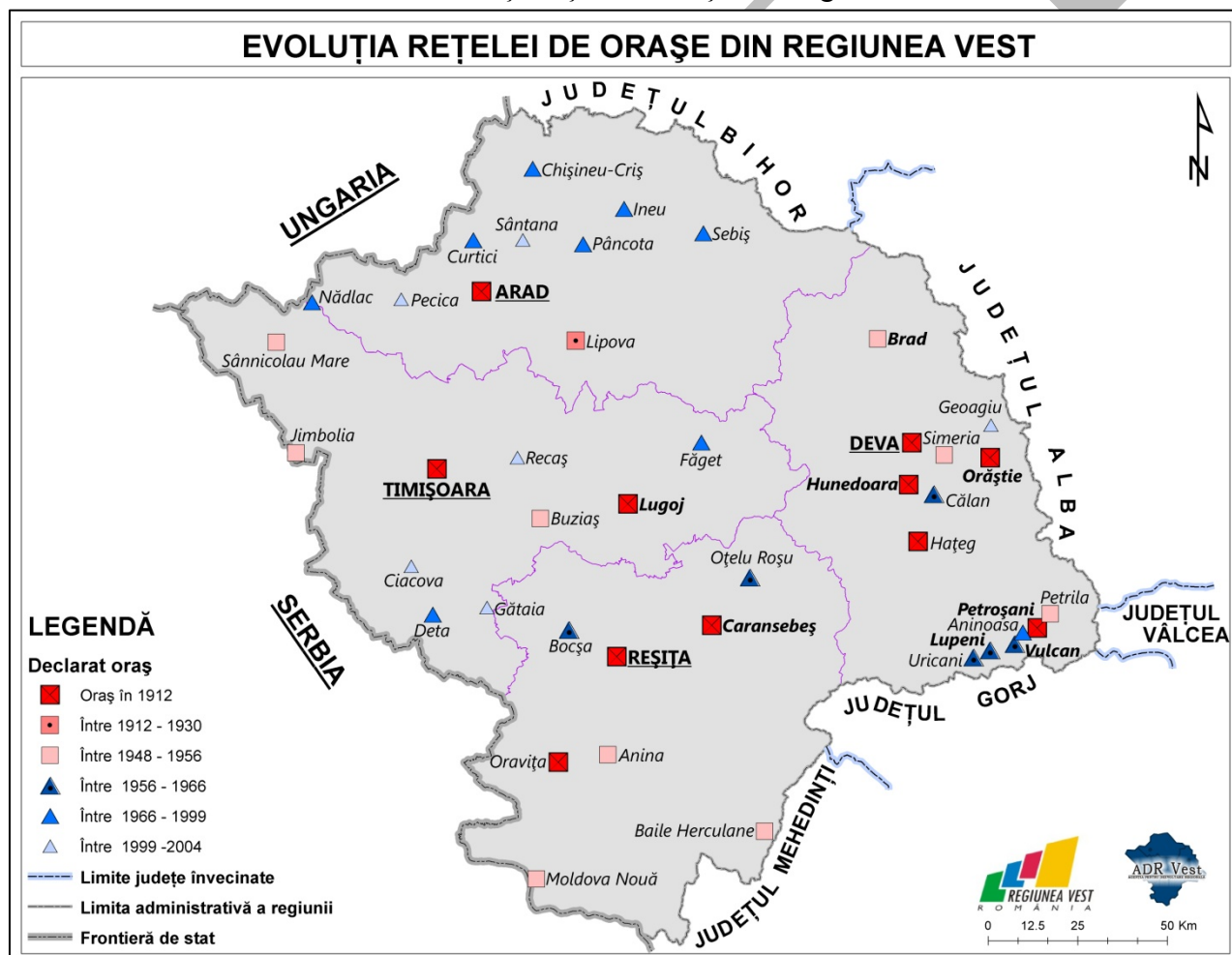
² Județele Patriei – Județul Hunedoara, 1980

În perioada secolelor XI – XIV așezările din regiunea Banat se înmulțesc, de exemplu în comitatul Carașului „erau cuprinse 13 cetăți, 10 orașe (probabil oppidumu-uri, târguri) și 200 de sate”³, această perioadă fiind marcată de lupta pentru apărarea independenței.

Evoluția așezărilor omenești a fost determinată și de interferențele culturale care au avut loc de-a lungul timpului, în Regiunea Vest interferențele culturale majore fiind cele ungare, austriece, germane și mai puțin bizantino-turcească, turco-otomană și slavă sudică.⁴

Pe teritoriul actual al României au existat anumiți factori (de natură economică, socială sau culturală) care au constituit premisele dezvoltării mai ample a unor anumite așezări, dintre acestea conform Atlasului României (2006) în anul 1930 existau doar 12 orașe (harta 3.1), două în județul Arad (Arad și Lipova), două în județul Timiș (Timișoara și Lugoj), trei în Caraș-Severin (Caransebeș, Reșița și Oravița) și cinci în Hunedoara: Deva, Hunedoara, Hațeg, Orăștie și Petroșani.⁵

Harta 3.1 – Evoluția rețelei de orașe din Regiunea Vest

Sursa: Prelucrare după Atlasul României 2006

³ Județele Patriei – Județul Caraș-Severin, 1981, p.69

⁴ Violette Rey, Atlasul României, 2006

⁵ Ibidem

Dacă scopul acordării rangului de oraș localității Lipova dar și a altor orașe din partea de Vest era acela de a acoperi unele „goluri” din regiune, între 1948-1956 scopul era acela de a încuraja producția industrială și minieră.⁶ Între anii 1966-2004, urbanizarea atinge zonele rurale, după 1999 având loc ultimul val de localități care au obținut statul de oraș, la nivelul regiunii acestea fiind orașele Pecica și Sântana (județul Arad), Ciacova, Gătaia și Recaș (județul Timiș) și Geoagiu (județul Hunedoara).

Se poate observa așadar, că județele Arad și Timiș au modele asemănătoare de dezvoltare respectiv județele Caraș-Severin și Hunedoara. Acestea din urmă sunt formate din sisteme urbane cu localități ridicate la rangul de oraș până în anul 1966, marcate de ample procese de industrializare și urbanizare (județul Hunedoara este unul dintre cele mai urbanizate județe din România - 76,6% - locul 2 din țară după București).

Până în anul 1956 se adaugă încă 9 orașe și anume: Sânnicolau Mare, Jimbolia, Buziaș (județul Timiș), Anina, Moldova Nouă, Băile Herculane (județul Caraș-Severin), Brad, Petrila și Simeria (județul Hunedora) pentru ca în anul 1966 încă 6 localități să primescă statutul de oraș. Printre acestea au fost Bocșa, Oțelu Roșu (județul Caraș-Severin), Călan, Uricani, Lupeni și Aninoasa (județul Hunedora), regiunea având 27 de orașe la acea vreme. În intervalul 1966-1999 regiunea crește din punct de vedere al numărului de localități urbane, de la 27 (în anul 1966) ajunge la 36 de orașe (se adaugă și Chișineu-Criș, Ineu, Sebiș, Curtici, Nădlac, Făget, Deta și Aninoasa), ultimul val fiind între 1999-2004 când s-au adăugat 6 orașe.

Dezvoltarea orașelor reprezintă un aspect spectaculos și o consecință directă al industrializării, a deplasării masive a populației către diversele aglomerații și este un fenomen specific ultimilor 200 de ani, cu consecințe majore în plan social și cultural.

Un impact puternic asupra sistemului de așezări de pe teritoriul Regiunii Vest a avut-o politica de sistematizare derulată până în anul 1989 de către fosta conducere a țării.

În anii '70 și '80, pentru a satisface cererea foarte mare de locuințe a populației aduse din mediul rural în cel urban, în majoritatea orașelor din regiune s-au construit cartiere de blocuri sau chiar au fost create orașe mono-industriale.

Procesul de industrializare, axat pe punerea în valoare a resurselor subsolului, pe crearea de noi ramuri industriale, împreună cu dezvoltarea unora mai vechi, a dinamizat procesul de urbanizare, un exemplu clar fiind județul Hunedoara, unde prezența resurselor (predominant cărbune) a impus anumite activități economice, aducerea de forță de muncă din alte zone ale țării, modernizarea așezărilor (construirea de blocuri), etc.

Alte clasificări ale evoluției orașelor din Regiunea Vest o includ pe cea a geograful român I. Șandru, pe baza analizei localităților urbane și a tipologiei utilizate s-au regăsit următoarele șase categorii de orașe în Regiunea Vest:

- **orașe apărute în interiorul sau sub protecția fortificațiilor:** Deva, Hațeg, Hunedoara, Orăștie (Hunedoara), Timișoara (Timiș);
- **orașe care au luat naștere din târguri comerciale:** Caransebeș (Caraș-Severin), Lugoj (Timiș);

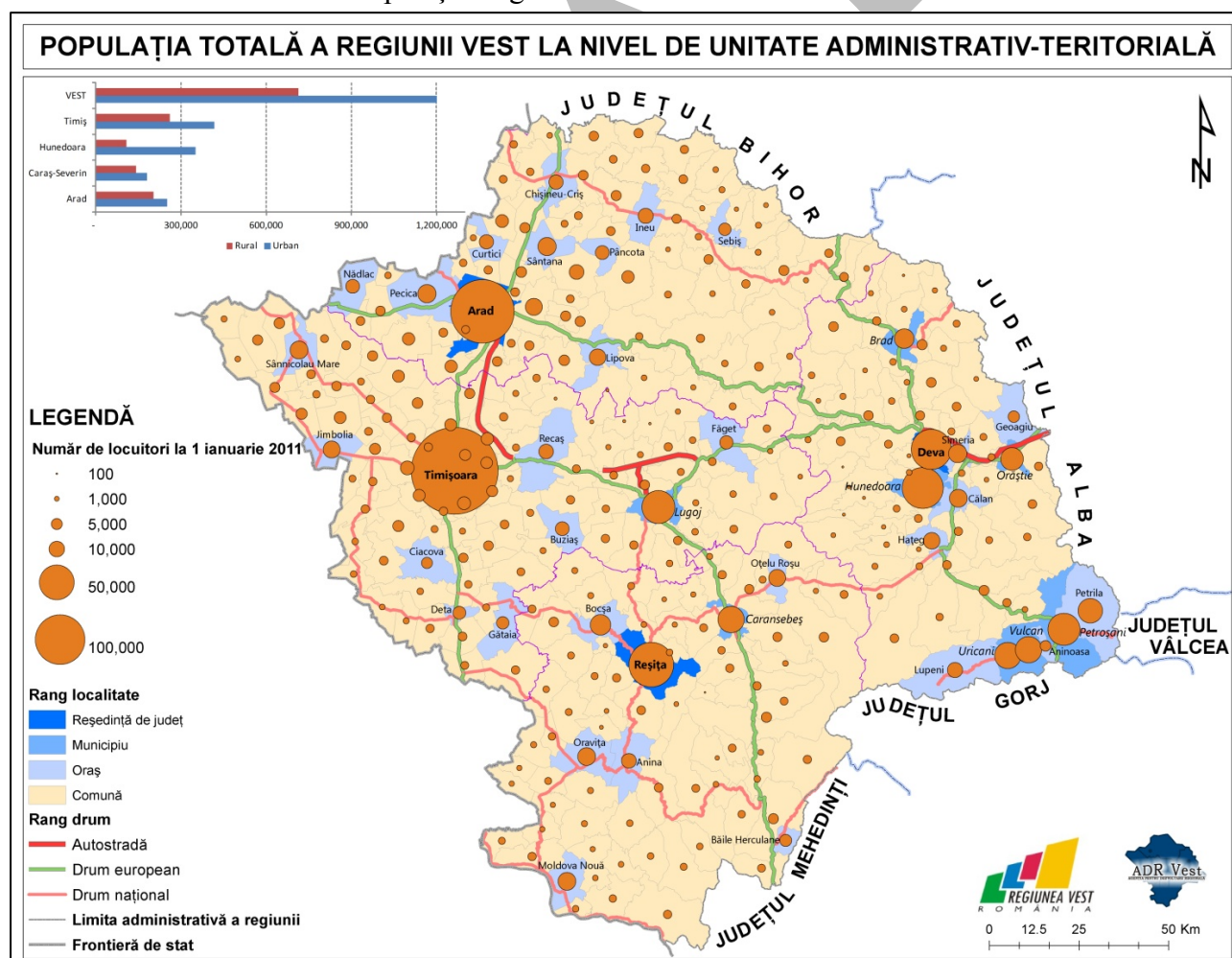
---

⁶ Atlasul României, 2006, p.78

- **orașe apărute datorită dezvoltării transportului, ca orașe-porturi:** Moldova Nouă, Oravița (Caraș-Severin); noduri de cale ferată: Curtici (Arad), Simeria (Hunedoara); și puncte vamale vechi: Nădlac (Arad);
- **orașe apărute datorită dezvoltării industriei extractive și prelucrătoare:** Chișineu Criș, Ineu (Arad); Anina, Bocșa, Oțelu Roșu, Reșița (Caraș-Severin); Aninoasa, Brad, Călan, Lupeni, Petrila, Petroșani, Uricani, Vulcan (Hunedoara); Deta, Jimbolia, Sănnicolaul Mare (Timiș);
- **orașe noi, apărute pe locul satelor sau comunelor:** Pâncota, Pecica, Sântana, Sebiș (Arad); Ciacova, Gătaia, Făget, Recaș (Timiș);
- **orașe cu resurse curative:** **Băile Herculane** (Caraș-Severin); Lipova (Arad); Geoagiu (Hunedoara); Buziaș (Timiș).

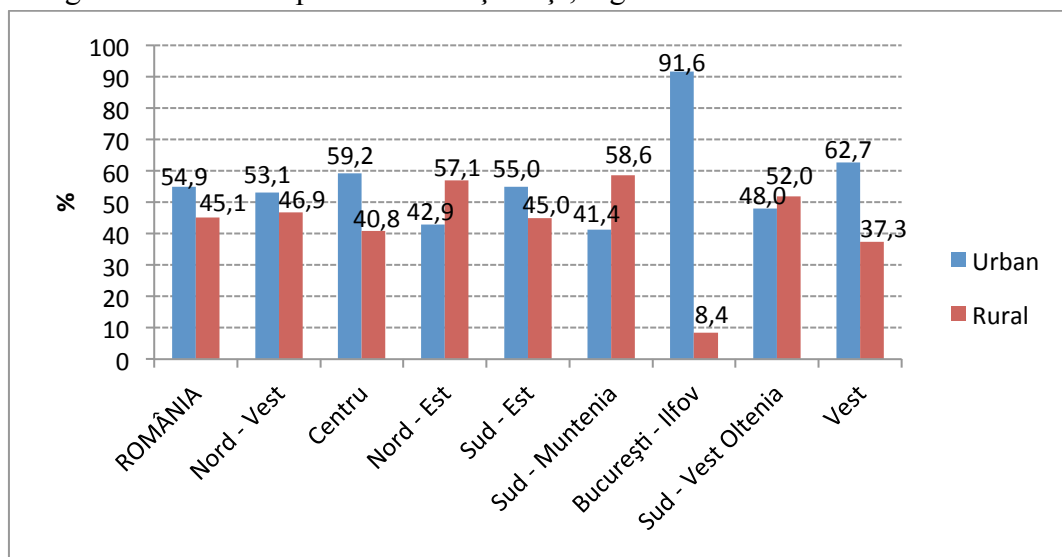
Populația Regiunii Vest este concentrată în **323 unități administrativ teritoriale**, dintre acestea **42 sunt orașe** (din care 12 municipii) și **281 comune**. Localitățile urbane ale Regiunii Vest sunt repartizate relativ uniform în teritoriu, predominând orașele mici și mijocii (sub 20.000 locuitori), în timp ce orașe mari cuprind municipiul Timișoara (306.854 locuitori în anul 2011) și municipiul Arad (164.728 locuitori în anul 2011), toate acestea fiind reprezentate mai jos (vezi harta 3.2).

Harta 3.2 – Populația Regiunii Vest la nivel de unitate administrativă

Conform datelor oferite de către INS, în anul 2011, Regiunea Vest a înregistrat o valoare superioară mediei naționale, aceasta deținând cea mai mare pondere a populației urbane după regiunea București-Ilfov (fig. 3.1)

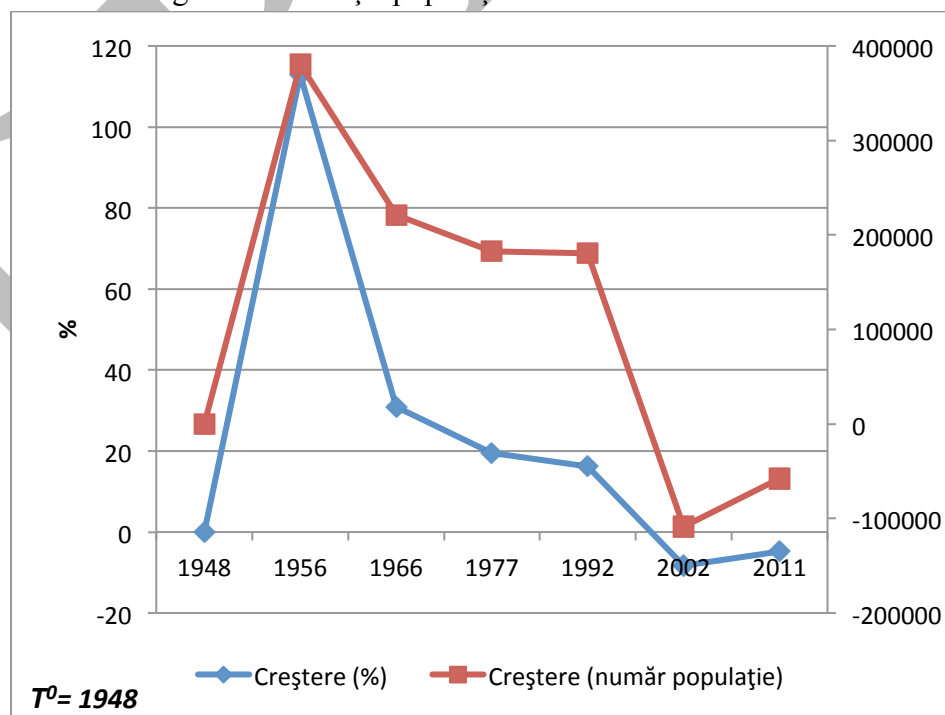
Fig. 3.1 – Ponderea pe medii de reședință, regiuni de dezvoltare la 1 iulie 2011

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României 2012

Sub aspect numeric, populația urbană a Regiunii Vest crește constant în perioada de dinainte de '89, datele de la recensăminte începând cu anul 1948 relevând această creștere a populației urbane în detrimentul populației rurale (fig. 3.2).

Fig. 3.2 – Evoluția populației urbane la recensăminte

Sursa: <http://www.insse.ro/cms/files/RPL2002INS/vol1/tabele/t01.pdf>, calcule proprii

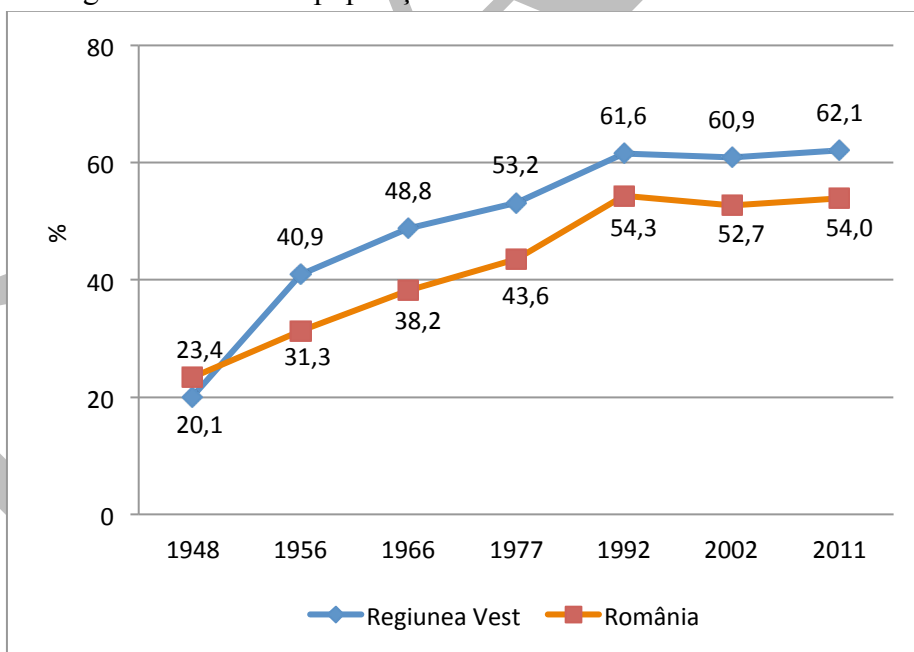
Conform graficului de mai jos (fig. 3.2), cea mai mare creștere a populației urbane în regiunea Vest are loc între anii 1948-1956, când în decurs de doar 8 ani se dublează populația urbană (creștere de 112,9%), una dintre posibilele cauze fiind faptul că în această perioadă au fost declarate ca orașe 9 așezări din regiune și anume Sănnicolau Mare, Jimbolia, Buziaș (județul Timiș), Anina, Moldova Nouă, Băile Herculane (județul Caraș-Severin), Brad, Petrila și Simeria (județul Hunedora).

Alte creșteri importante ale ponderii populației din mediul urban au loc între anii 1956-1966 cu 30,9% (o medie de 3,09% pe an) și între 1966-1977 cu 19,5%, cu o medie de 1,95% pe an. Între anii 1977-1992 creșterea populației a fost de 16,1%, creșterea fiind mai scăzută cu doar 1,07% pe an.

Începând cu anul 1992, populația urbană din regiune a început să scadă, în perioada 1992 - 2002 populația urbană a înregistrat o scădere importantă de -8,3% în mediul urban (-108.528 persoane).

Privind ponderea populației urbane, se observă că deși în anul 1948 ponderea populației urbane din regiune era sub nivelul național, începând cu anul 1956 regiunea deține un mai mare grad de urbanizare decât nivelul național și acest fapt duce la ideea că regiunea a fost mai puternic urbanizată per ansamblu, iar în interiorul acesteia (în special în județul Hunedoara) acest proces a fost foarte puternic, chiar și astăzi județul Hunedoara fiind ca nivel de urbanizare al doilea după județul București-Ilfov (fig. 3.3).

Fig. 3.3 – Ponderea populației din mediul urban la recensăminte

Sursa: <http://www.insse.ro/cms/files/RPL2002INS/vol1/tabele/t01.pdf>, calcule proprii

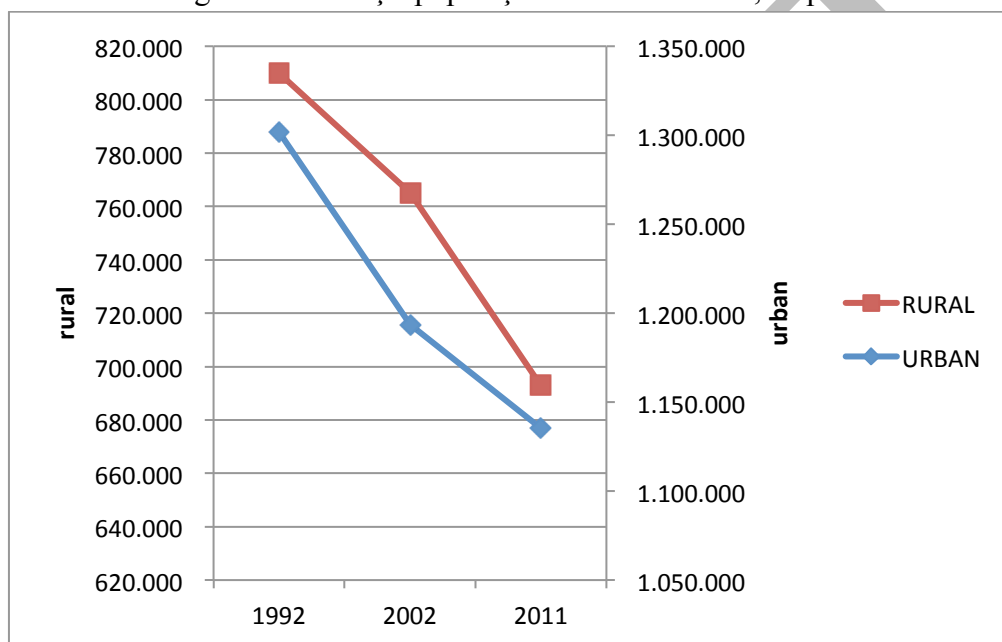
Din cele prezentate mai în sus, se observă că în perioada de dinainte de '89 politica de dezvoltare a țării a fost aceea de industrializare și urbanizare accentuată, în acest fel populația urbană crescând foarte mult și pe de altă parte, populația rurală a scăzut foarte mult (fig. 3.4). Mai mult de atât, anumite politici pro-nataliste au avut ca efect creșterea numărului de locuitori.

Perioada de după '89 este o perioadă foarte interesantă din punctul de vedere al mediului de reședință al populației pentru că se schimbă tendințele regionale. În această perioadă (după '89) atât populația urbană cât și cea rurală scade, însă începând cu anul 2005 populația din mediul rural tinde să crească, accentuându-se tot mai mult un fenomen de migrație a populației dinspre urban spre rural, în special în localitățile rurale care gravitează în jurul orașelor mari.

Potrivit graficului de mai jos, între anii 2002-2011 populația regiunii a scăzut cu 130.335 persoane⁷, dintre care -58.057 (-4,9%) persoane în mediul urban. Din graficul de mai jos, se observă că potrivit datelor de la recensământ, populația din mediul rural a avut o scădere mai puternică decât în mediul rural: -9,4% (-72,278 persoane).

Fig. 3.4 – Evoluția populației în mediul urban, respectiv rural

Sursa: INS – Recensămintele României

Pe de altă parte, dacă ar fi să se calculeze numărul de persoane din mediul urban fără a se lua în calcul populația localităților care au dobândit statutul de oraș în ultimul val (2000-2004), atunci scăderea din mediul urban ar fi mult mai mare la nivel regional.

Cele mai mari scăderi în perioada 2002-2011 ale numărului de locuitori au avut loc în Lupeni (-23,7%), Curtici (-23,3%), Vulcan (-18,8%), Anina (-18,3%), Petroșani (-17,8%), Aninoasa (-14,6%), Orăștie (-14,1%) și Călan (13,4%). Așa cum se observă cele mai mari pierderi de populație s-au petrecut în orașele monoindustriale și județul Hunedoara și îndeosebi în bazinul Petroșani, unde măsurile de a închide minele de exploatare au avut ca efect migrarea locuitorilor în localitatea de origine.

⁷ Date recensăminte

Tabel 3.1 – Clasificarea oraşelor pe categorii de mărime

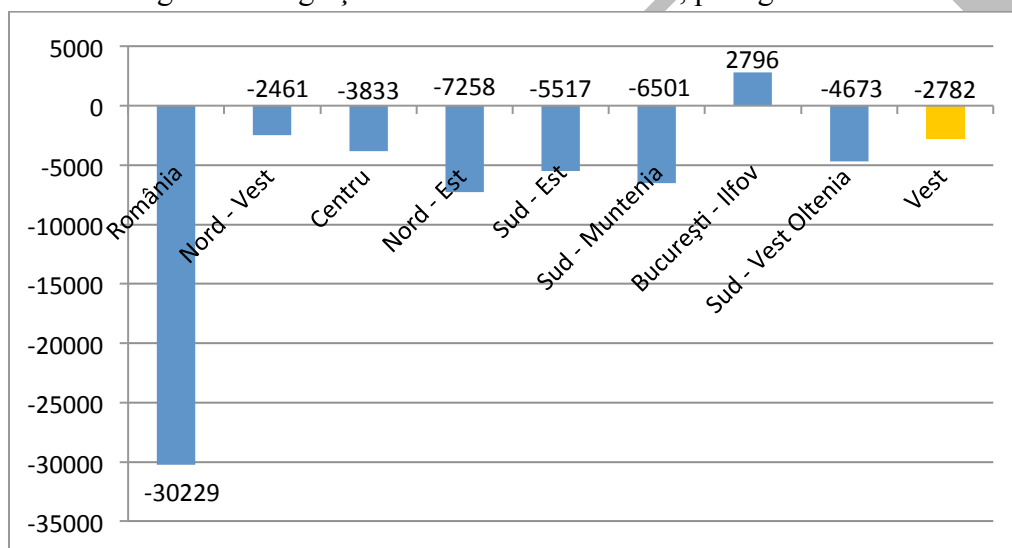
MĂRIME	NUME	POPULAȚIE 2002	POPULAȚIE 2011	EVOLUȚIE 2011 FAȚĂ DE 2002
Sub 10.000 (17)	Aninoasa	5.106	4.630	-14.6
	Ciacova*	-	5.348	-
	Geoagiu	5.984	5.294	-11.5
	Băile Herculane	6.019	5.008	-16.8
	Gătaia*	-	5.861	-
	Sebiș	6.327	5.979	-5.5
	Deta	6.423	6.260	-2.5
	Făget	7.213	6.761	-6.3
	Buziaș	7.772	7.023	-9.6
	Pâncota	7.186	6.946	-3.3
	Nădlac	8.144	7.398	-9.2
	Curtici	9.722	7.453	-23.3
	Chișineu-Criș	8.343	7.987	-4.3
	Anina	9.167	7.485	-18.3
	Recaș*	-	8.336	-
	Uricani	10.227	8.972	-12.3
	Ineu	10.207	9.260	-9.3
10.000 – 20.000 (13)	Hațeg	10.910	9.685	-11.2
	Lipova	11.236	10.313	-8.2
	Jimbolia	11.136	10.808	-9.1
	Oțelu Roșu	11.749	10.510	-5.7
	Oravița	12.858	11.382	-11.5
	Călan	13.030	11.279	-13.4
	Sânnicolau Mare	12.914	12.312	-4.7
	Sântana*	-	11.428	-
	Moldova Nouă	13.917	12.350	-11.3
	Pecica*	-	12.762	-
	Simeria	13.895	12.556	-9.6
	Brad	16.482	14.495	-12.1
	Bocșa	16.911	15.842	-6.3
20.000 – 50.000 (7)	Orăștie	21.213	18.227	-14.1
	Petrila	25.840	22.692	-12.2
	Caransebeș	28.301	24.689	-12.8
	Vulcan	29.740	24.160	-18.8
	Lupeni	30.642	23.390	-23.7
	Lugoj	44.636	40.361	-9.6
	Petroșani	45.195	37.160	-17.8
50.000 – 100.000 (3)	Deva	69.257	61.123	-11.7
	Hunedoara	71.257	60.525	-15.1
	Reșița	84.026	73.282	-12.8
100.000 – 300.000	Arad	172.827	159.074	-8.0
Peste 300.000	Timișoara	317.660	319.279	0.5
TOTAL		1.193.472	1.135.415	-4.9
TOTAL cu comunele devenite oraș în 2004		1.243.538		-8.7
*Localități care au primit statutul de oraș în anul 2004				

Sursa: Institutul Național de Statistică –Recensământul Populației 2002, 2011

Migrația internă determinată de schimbarea domiciliului reprezintă un indicator relevant datorită faptului că este esențial ca o localitate să implementeze politici adecvate care să permită atragerea de locuitori. Este foarte probabil că cele mai importante aspecte sunt cele legate de crearea de locuri de muncă, însă și aspecte ca siguranța cetățeanului, starea mediului, starea infrastructurii de transport, asistența socială, asistența sanitară, învățământul și viața culturală reprezintă sau ar trebui să reprezinte priorități pentru administrațiile locale, calitatea acestor aspecte fiind esențială în atragerea de populație.

În anul 2011, conform Anuarului Statistic al României 2012, cu excepția regiunii București-Ilfov, toate regiunile au înregistrat un sold migratoriu urban negativ, regiunile Nord-Est și Nord-Vest înregistrând cele mai negative cifre: -7258 respectiv -6501 persoane. La polul opus regiunile Nord-Vest și Vest înregistrează cele mai scăzute solduri în mediul urban: -2461 respectiv -2782 persoane.

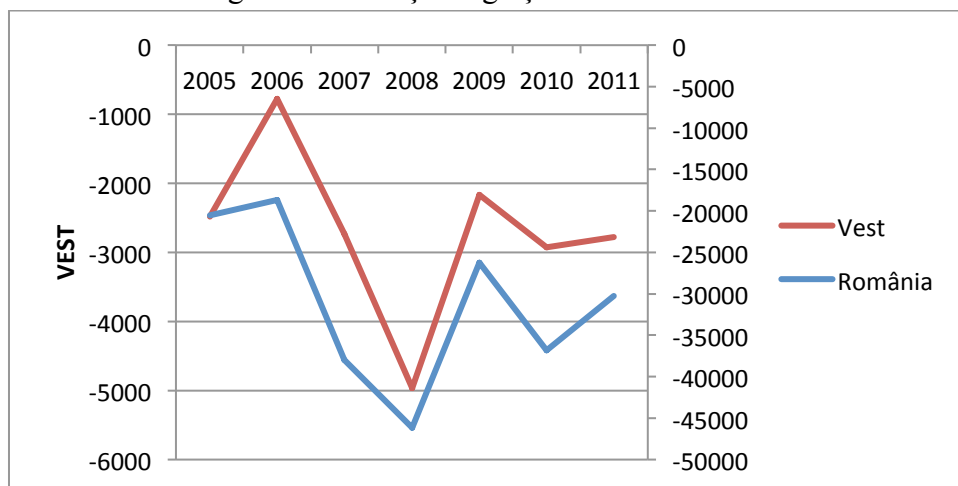
Fig. 3.5 – Migrația internă în mediul urban, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: INS –Anuarul Statistic al României 2012

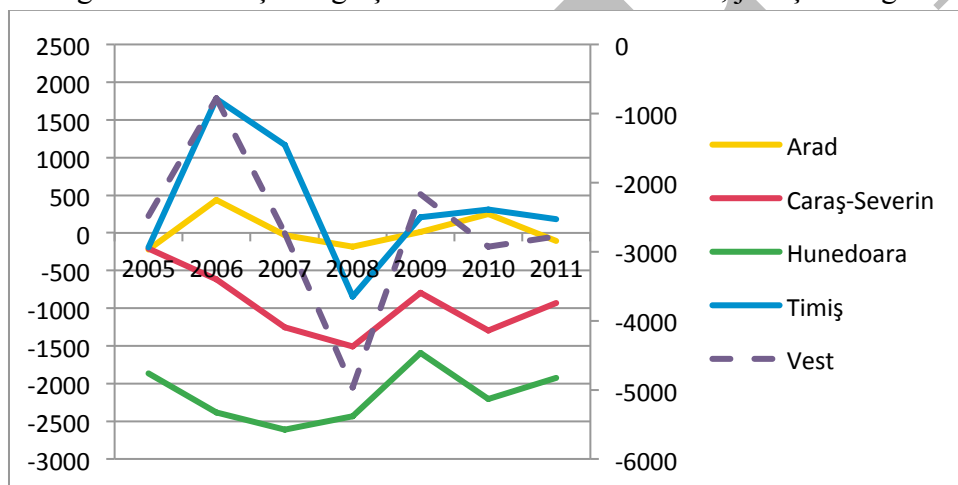
În comparație cu nivelul național, evoluția regională a migrației interne în mediul urban între anii 2005-2011 nu marchează o tendință clară ci mai degrabă se observă o oscilație a evoluției, aceasta urmând același tipar ca nivelul național (vezi fig. 3.6). Ceea ce se observă din figura de mai jos este faptul că deși din anul 2004 numărul orașelor a rămas același în regiune, migrația internă din mediul urban a fost în anul 2011 mai scăzută decât nivelul anului 2005, ceea ce se poate traduce în apariția unui fenomen de dezurbanizare a regiunii.

Fig. 3.6 – Evoluția migrației interne în mediul urban

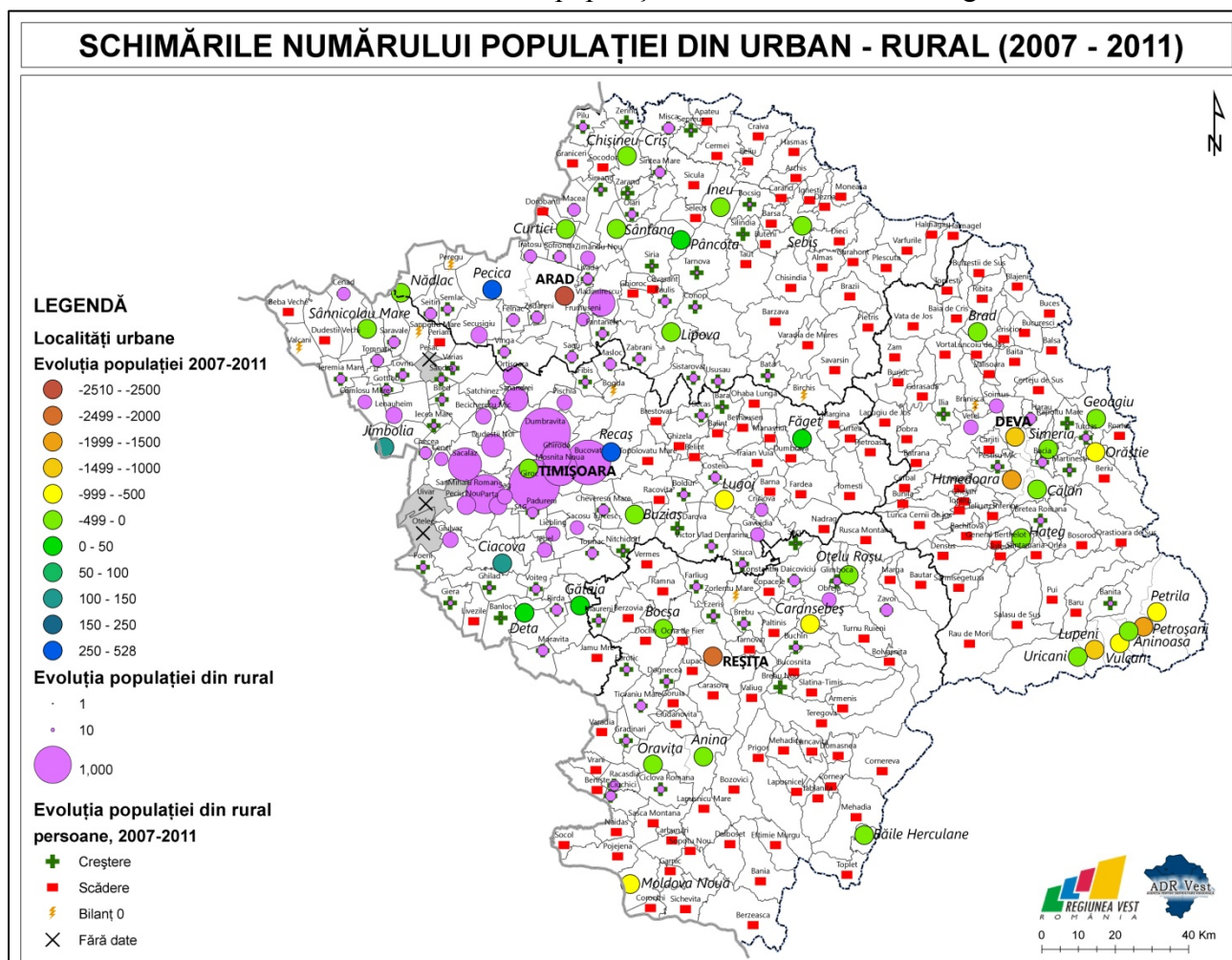
Sursa: INS –Anuarul Statistic al României 2012, Statistică teritorială 2012

Fig. 3.7 – Evoluția migrației interne în mediul urban, județele Regiunii Vest

Sursa: INS –Anuarul Statistic al României 2012, Statistică teritorială 2012

Harta 3.3 – Schimările numărului populației din urban – rural în Regiunea Vest

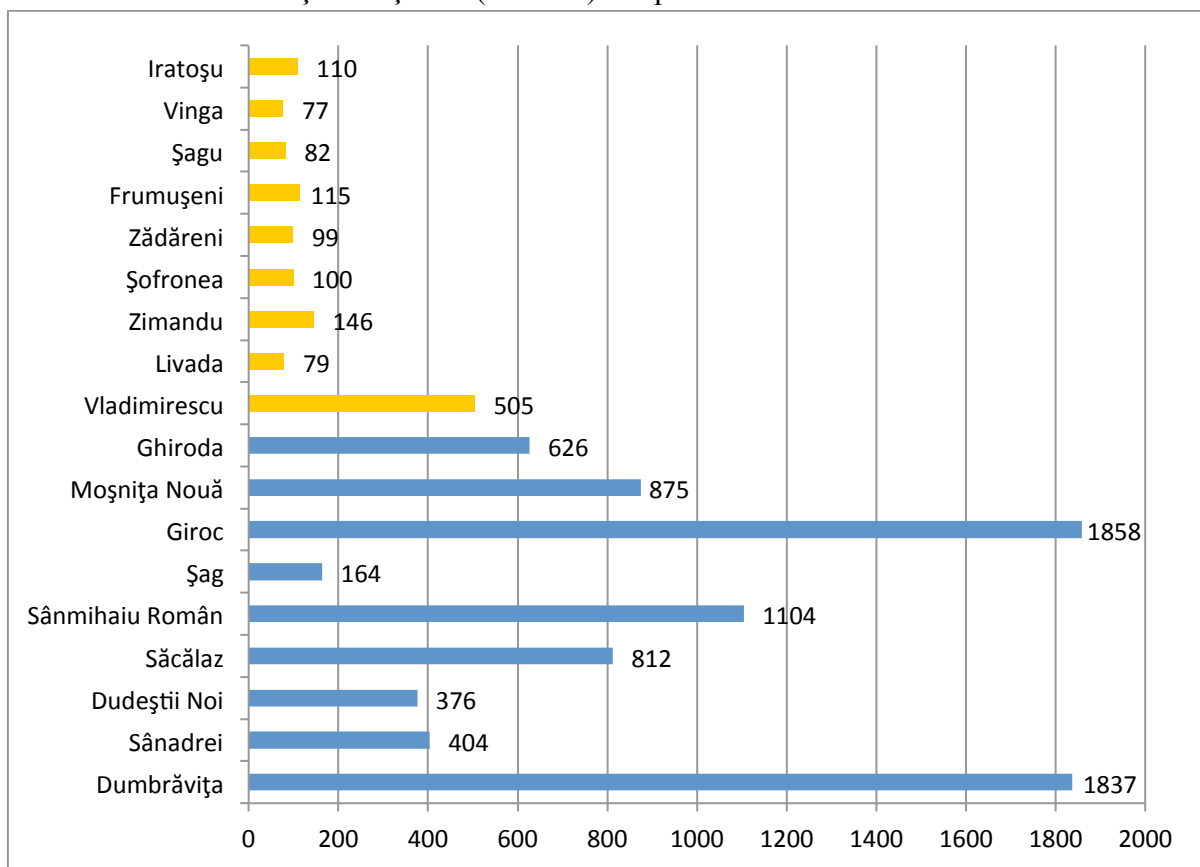
Din harta de mai sus, se observă clar că îndeosebi în jurul municipiilor Timișoara, Arad, Lugoj au avut loc creșteri ale numărului de locuitori din comunele înconjurătoare; o mai slabă intensitate a creșterii a avut loc în zona Municipiului Deva și Reșița.

Analizând harta de mai sus, se observă clar că în majoritatea localităților urbane au avut loc scăderi ale numărului de locuitori. Cele mai mari creșteri ale locuitorilor din urban, din această perioadă au avut loc în orașele Receaș, Pecica, Ciacova și Deta.

Din graficul de mai jos, se observă clar că în jurul municipiului Timișoara gravitează localități în care se manifestă foarte pregnant tendința de creștere a numărului populației, cel mai probabil, una dintre cauze fiind aceea a migrării dinspre urban spre rural în contextul îmbunătățirii condițiilor de viață, cât și a unor factori ce facilitează transportul rapid al persoanelor și bunurilor.

Problematika migrării dinspre urban spre rural este una complexă în contextul în care alegerea cetățenilor este influențată de anumite oportunități de angajare, facilități rapide de transport, nivelul prețurilor locuințelor, calitatea mediului înconjurător, ș.a.

Fig. 3.8 – Creșteri de populație din comunele înconjurătoare din jurul municipiilor Arad (galben) și Timișoara (albastru) din perioada 2007-2011

Sursa: INS – Populația României pe localități 2007, 2011; calcule proprii

La nivelul județelor, cel mai slab urbanizat județ este Arad cu aproximativ 55,1% din populație care locuiește la oraș, apoi Caraș-Severin cu 56%, apoi Timișul cu 61,5% din oameni. Cel mai urbanizat județ este Hunedoara, 76,6% locuind în mediul urban (harta 3.3). De asemenea, județul Hunedoara ocupă locul 2 din țară (după București), jud. Timiș locul 8, jud. Caraș-Severin locul 12 și jud. Arad locul 13.

Aplicarea tipologiei urban-rurale utilizată de Eurostat indică **caracterul mai mult rural al regiunii Vest**, din perspectiva Uniunii Europene. Tipologia (care este o modificare recentă a tipologiei OCDE) evaluează în primul rând populația urbană și rurală folosind celulele de rețea (celule grilă cu o densitate a populației de minim 300 de locuitori pe km² și o populație de cel puțin 5.000 locuitori sunt clasificate ca urbane).

Pe acest considerent regiunile NUTS 3 se împart în trei tipuri: regiuni predominant urbane – cu o pondere a populației rurale mai mică de 20% din totalul populației; regiuni intermediare - cu o pondere a populației rurale între 20% și 50% din totalul populației; regiuni predominant rurale - cu o pondere a populației rurale de 50% sau mai mult din totalul populației.⁸

⁸ Anuarul regiunilor Eurostat 2010, p. 249

O dimensiune suplimentară se aplică la regiunile intermediare și predominant rurale: aproape de oraș – cel puțin 50% din populația zonei locuiește la mai puțin de 45 de minute de mers pe șosea până la un oraș cu cel puțin 50.000 de locuitori; la distanță - toate celelalte.

Pentru Regiunea Vest, datele privind tipologia urban-rural sunt după cum urmează:

- Nici o regiune nu este clasificată ca predominant urbană (în România doar Bucureștiul este o regiune de acest tip);
- Două regiuni de nivel NUTS III sunt clasificate ca *intermediare, apropiate de oraș - Timiș și Hunedoara*; numărul județelor de acest tip în România este de 18 (în mod normal sunt 2-3 pe regiune cu excepția București-Ilfov și Sud-Vest Oltenia - 1);
- Regiune este clasificată ca predominant rurală inclusiv “*predominant rurală în apropierea unui oraș*” - *Arad*. Numărul județelor de acest tip în România este de 15, cu cea mai mare concentrare în Sud - Vest Oltenia (4) și Sud Muntenia (3);
- *Regiune predominant rurală, izolată – Caraș-Severin*; numărul județelor de acest tip în România este de 8 cu cea mai mare concentrare în Nord - Vest (3).

Densitatea locuitorilor din orașe în Regiunea Vest se situează între 29 loc / km² și zone care concentrează densități de peste 1.000 de locuitori cum ar fi orașele Deva și Timișoara (vezi harta 3.4).

În județul Arad, cel mai populat areal este acel al orașului Arad (densitate de peste 500 loc / km²) și al orașelor din apropierea acestuia: la nord cu densități între 100 și 250 loc / km² sunt Curtici, Sântana și Pâncota, iar Lipova, Pecica, Nădlac, Chișineu-Criș, Ineu și Sebiș au densități apropiate de media națională (50-100 loc / km²).

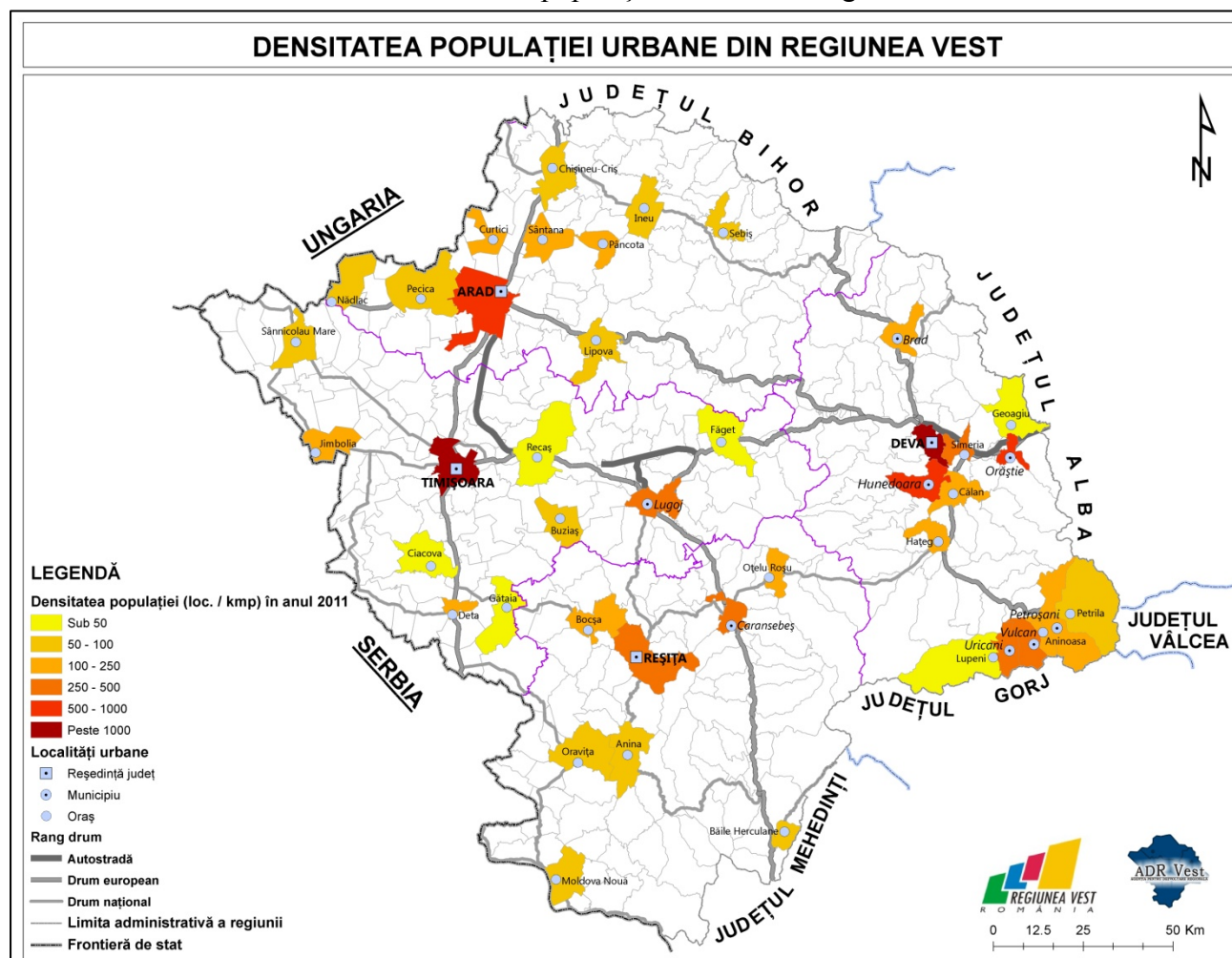
Orașele din județul Caraș-Severin sunt relativ bine populate în partea central-nordică: Reșița și Caransebeș (250-500 loc / km²) și Oțelu Roșu și Bocșa (100-250 loc / km²), pe când cealaltă jumătate fiind mai slab populată cu densități apropiate de media națională (50-100 loc / km²).

Două mari zone compacte concentrează aproximativ 75 % din populația județului Hunedoara și anume culoarul Mureșului – Culoarul Orăștiei – Depresiunea Hațeg cu orașele Deva, Hunedoara, Hațeg, Simeria, Orăștie, Călan și Depresiunea Petroșani cu orașele Uricani, Lupeni, Vulcan, Aninoasa, Petroșani și Petrila. Orașul Brad este oarecum izolat în partea de nord a regiunii, orașul Geoagiu fiind unul dintre cel mai slab populate UAT din mediul urban din județ, sub media națională (25-50 loc / km²).

În județul Timiș cât și în regiunea Vest orașul Timișoara deține cel mai mare număr de locuitori cât și cea mai mare valoare a densității populației – aproximativ 2.500 loc / km². Lugojul, al doilea oraș ca mărime din județul Timiș înregistrează densități de peste 250 loc / km², orașul Jimbolia cu peste 100 loc / km², orașele Buziaș, Deta și Sănnicolaul Mare - peste 50 loc / km² iar orașele Ciacova, Făget, Gătaia și Receaș au densități de sub 50 loc / km², alături de Uricani și Geoagiu fiind cele mai slab populate areale urbane din Regiunea Vest.

În anul 2011, densitatea populației din regiune era de 59,6 loc/km², considerabil mai mică față de densitatea populației la nivel național (89,9 loc/km²).

Harta 3.4 – Densitatea populației urbane din Regiunea Vest

Sursa: INS, Statistică teritorială 2012

3.2 Centre și arii de polarizare

„Starea zonei de influență definește starea generală unui oraș”, astfel încât se pot îmbunătăți politicile existente de dezvoltare cu unele noi, politici legate de „necesitatea includerii tuturor localităților rurale în zone de influență urbană active, concordanța dintre structura bazei economice a orașului și resursele ariei adiacente, dezvoltarea infrastructurii locale, aprecierea capacității orașelor de a satisface necesitățile zonei de influență, cât și optimizarea nivelului de dotare social-culturală, comercială și edilitară a orașelor.”⁹

Pentru a calcula zona de influență a unui oraș de rang inferior față de un oraș de rang superior se folosește formula Reilly-Converse, formulă care „ia în calcul doar populațiile celor două orașe și distanța dintre acestea”¹⁰. Formula este ilustrată în figura de mai jos (fig. 3.8), „ D_B fiind distanța de la linia externă a zonei de influență până la centru B”, D_{AB} fiind distanța dintre cele două orașe A și B, iar P_A , P_B reprezintă populațiile celor două orașe.”¹¹

Fig. 3.8 - Formula Reilly – Converse

$$D_B = \frac{D_{AB}}{1 + \sqrt{\frac{P_A}{P_B}}}$$

sursa: Ianoș, 2005, cu modificări

Trebuie precizat faptul că formula de mai sus calculează o zonă teoretică de influență a unui oraș, pornind de la *premișa că relieful este uniform*, de aceea nu se ține cont de variațiile treptelor de relief, un exemplu fiind faptul că în sudul depresiunii Petroșani nu există nici o așezare omenească, deci influența acestor orașe extinzându-se doar în partea de nord a depresiunii (vezi harta 3.5).

Zona de influență aplicată pentru Regiunea Vest a fost calculată după câteva principii de bază și anume că în primă fază orașele mari – reședințele de județ s-au calculat în funcție de un oraș mai mare (rang superior – rang inferior) dar și pe considerentul proximității (în cadrul județelor), astfel că zona de influență a orașului Arad a fost calculată în funcție de Timișoara, cea a Reșiței în funcție de Timișoara și orașul Deva în funcție de orașul Reșița, acesta din urmă fiind mai mare cu aproximativ 20.000 de locuitori și este mai aproape cu aproximativ 50 de km (100 de km distanță liniară între Reșița și Deva) față de Arad sau Timișoara care se află la distanțe (liniare) de aproximativ 140-150 km. Zona de influență a orașului Timișoara a fost calculată pornind de la cele 14 unități administrativ-teritoriale care fac parte din Polul de Creștere, influență care se întinde pe aproximativ 30 km distanță liniară.

În a doua fază, s-a ținut cont de nivelul NUTS III al unităților administrativ teritoriale, astfel că s-au calculat zona de influență a fiecărui oraș în funcție de reședința de județ sau de municipiu. În urma calculelor, se observă o distribuție relativ uniformă la nivelul județelor: un centru polarizator și orașe mai mici polarizatoare la rândul lor. O excepție este cazul județului Hunedoara unde orașul

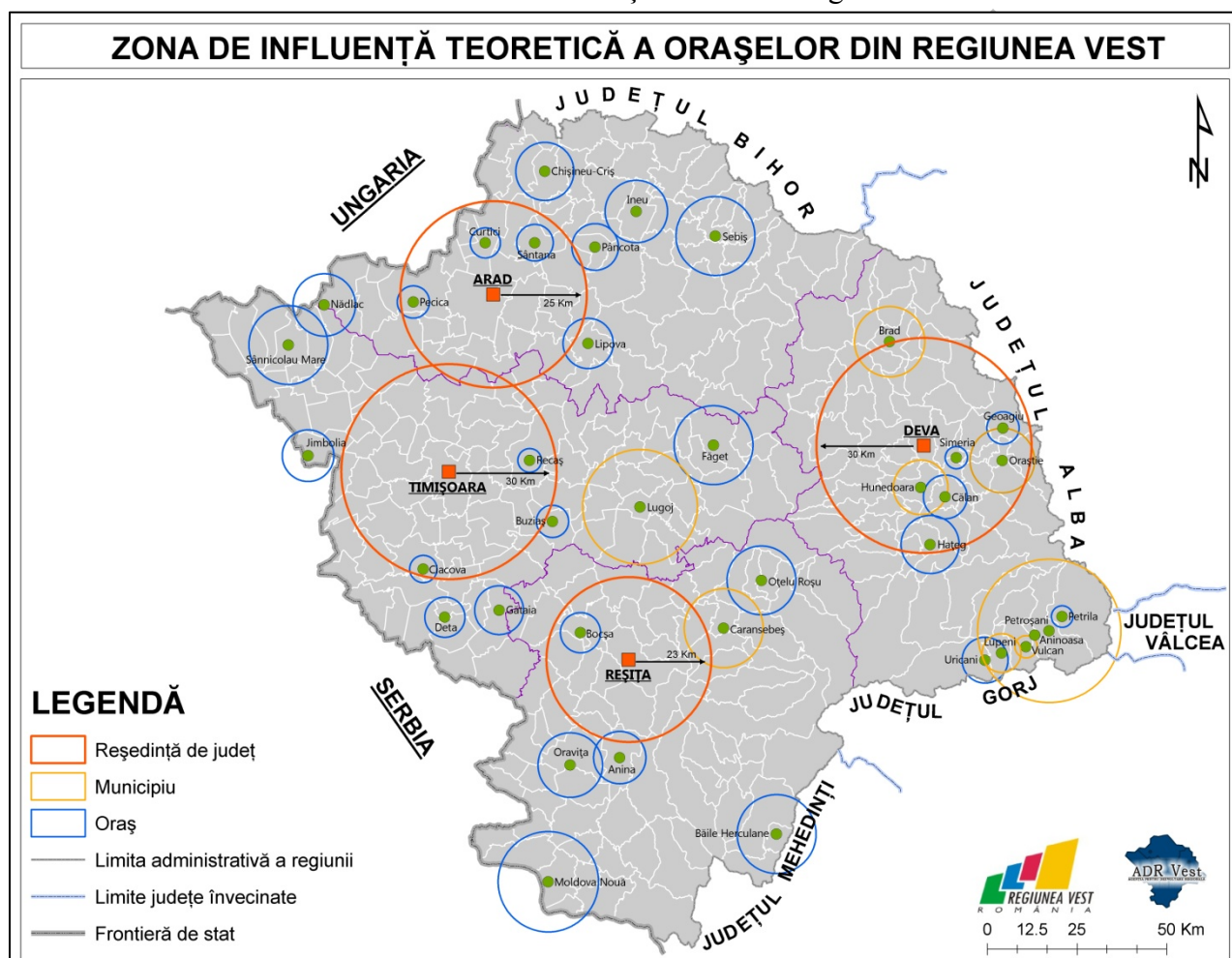
⁹ Ianoș, I., 2005, p.67

¹⁰ Ianoș, 2005, p.66

¹¹ op.cit., p.66

Hunedoara este puțin mai mare din punct de vedere numeric decât Deva, însă orașul Deva deține titlul de reședință de județ, astfel că orașele au fost calculate ținând cont de acest fapt. Mai mult de atât, în cazul zonei depresiunii Petroșani întâlnim o serie de orașe (6 la număr: Uricani, Lupeni, Vulcan, Aninoasa, Petroșani și Petrila). Acestea sunt despărțite de o distanță liniară relativ egală de 10 km între ele, astfel că toate orașele din această depresiune au fost calculate ținând cont de centrul polarizator al depresiunii și anume orașul Petroșani.

Harta 3.5 – Zona de influență teoretică a Regiunii Vest

În Regiunea Vest conform hărții de mai jos și a argumentelor prezentate mai sus, cea mai mare influență în regiune este municipiul Timișoara, centrul polarizator al regiunii. Fiind un oraș de rangul I, având cei mai mulți locuitori din regiune (306.854 în anul 2011) și deținând cele mai multe și importante funcții administrative, orașul Timișoara și-a câștigat de drept titlul de cel mai dezvoltat oraș al regiunii.

Al doilea oraș ca importanță, Aradul, în teorie are o influență de 25 km în jurul său, mai mică decât în orașul Deva, însă este important de reținut că orașul Arad are o influență deosebită și în partea de nord a județului din care face parte și că spre deosebire de Deva, Aradul este în proximitatea Timișorii, astfel încât atracția acestui centru polarizator se resimte și în zona Aradului.

În principiu cu cât un oraș de rang inferior este mai aproape de unul de rang superior cu atât va scădea influența aceluia oraș de rang inferior. Astfel se poate explica și influența relativ mare a unor orașe mici cum sunt Brad, Băile Herculane, Moldova Nouă, Sebiș. Fiind izolate acestea tind să atragă mai mult localitățile de rang inferior din jurul acestora, având posibilitatea să se dezvolte și să crească din punct de vedere socio-economic.

Formula zonei de influență este una teoretică, fiind calculată între două orașe de ranguri diferite (superior-inferior), care utilizează ca și criterii populația (din anul 2011) și distanța (distanța este cea liniară), fără a ține cont de funcționalitatea unui anumit oraș. De asemenea, această formulă nu ține cont de spațiul geografic, acesta fiind uniform.

De asemenea, zona de influență teoretică este un concept complex care este greu de stabilit cu exactitate pentru o anumită localitate pentru că în puterea unei anumite localități de a se constitui ca o zonă de influență (atracție) intră mai multe premise decât acelea ale numărului de locuitori și distanța; este important dacă respectiva localitate concentrează anumite activități economice care pot atrage forța de muncă din jurul acestuia, anumite funcții administrative de care localitățile din jurul nu beneficiază sau sunt limitate sau anumite funcții de educație sau sănătate, conectivitatea la principalele căi de comunicație, ș.a.

Această formulă oferă o imagine de ansamblu a stării generale, de ansamblu a unei localități sau a unui sistem urban și are rolul de a constitui un punct de plecare în analiza amănunțită a acestora cu scopul de a genera politici și mai apoi proiecte cu scopul ridicării nivelului de trai al populației.

Conform lui Tim Hall singurul lucru sigur pe care îl știm despre orașe este că acestea sunt într-o continuă schimbare¹², acesta fiind motivul pentru care acestea trebuie să răspundă provocărilor și obstacolelor întâlnite în drumul spre dezvoltare.

Un mod prin care orașele pot să facă față schimbărilor economice, sociale și de ordin politico-administrativ este acela al asocierii, conurbația fiind *un ansamblu de orașe care se dezvoltă independent, sunt aproape între ele și au de rezolvat probleme comune (transportul, dezvoltarea economică, dezvoltarea infrastructurii energetice și de utilități, amenajarea și protecția mediului înconjurător, etc.)*.

La nivelul Regiunii Vest există mai multe studii aflate unele în stare avansată, altele mai puțin însă sunt 2 potențiale zone de polarizare la nivel regional și anume:

- Conurbația Timișoara-Arad și
- Conurbația CORVINA în județul Hunedoara formată din UAT Deva, Hunedoara, Simeria și Călan

3.2.1 Timișoara-Arad¹³

Din punct de vedere administrative-teritorial, arealul analizat cuprinde două centre urbane (Municipiile Timișoara și Arad) și arealul lor de influență care a fost delimitat pe baza unei consultări cu autoritățile publice locale și a unor indicatori statistici obiectivi (dinamica populației și a stocului de locuințe). Arealul cuprinde 32 de UAT și sunt prezentate în harta de mai jos (harta 3.6).

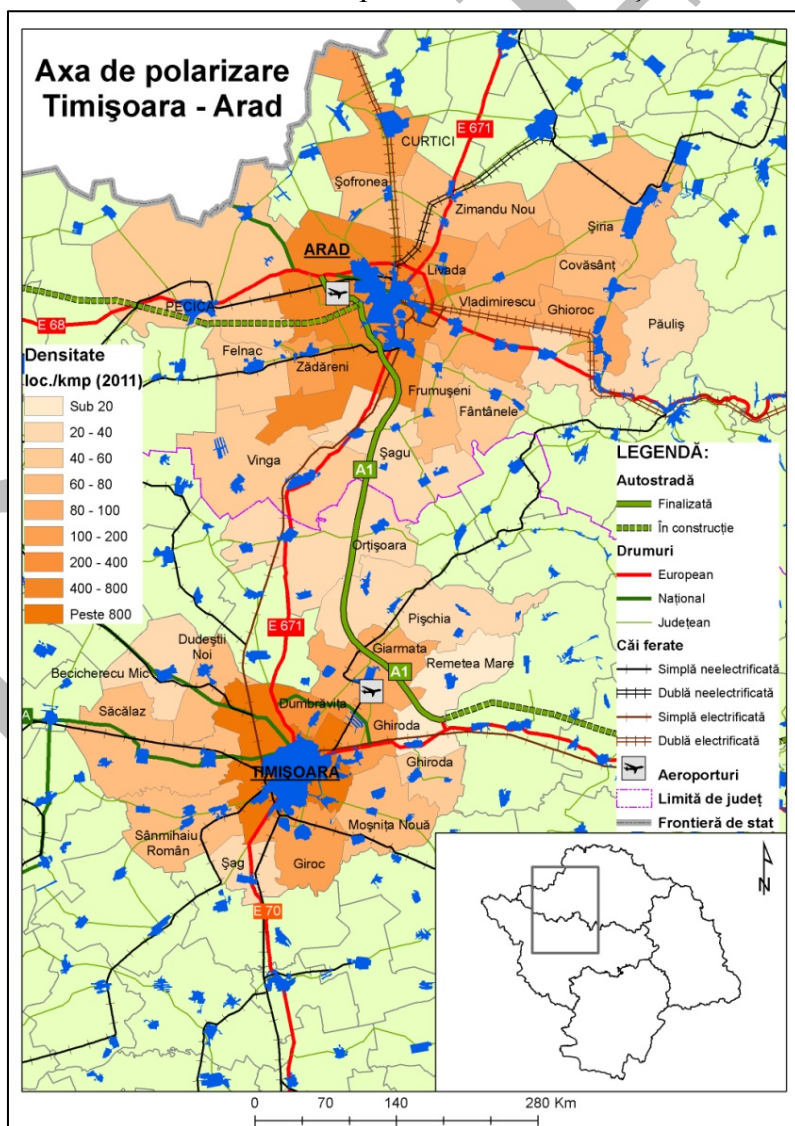
¹² Hall, 2006

¹³ Studiul ADR VEST 2013

Suprafața totală a acestui areal este de 263.547 ha, ceea ce reprezintă 16% din suprafața totală a județelor Arad și Timiș, respectiv 8,2% din cea a Regiunii Vest. Pe de altă parte, acestea reuneau, la 1 ianuarie 2012 o populație stabilă de 621.514 locuitori, ceea ce reprezintă 54,8% din populația totală a județelor Arad și Timiș, respectiv 32,6% din populația regiunii. Densitatea populației în arealul studiat este de 326 loc/km², acestea fiind de 3 ori mai mare decât valoarea medie de la nivel regional și județean, ceea ce indică o concentrare semnificativă a populației în această zonă.

Unul dintre beneficiile dezvoltării acestei puternice axe de polarizare este acela că prin promovarea și perceperea sa ca o aglomerare unitară, zona Timișoara-Arad ar deveni cel de-al doilea areal urban ca mărime din România după București-Ilfov, cu o populație propriu-zisă de peste 500.000 de locuitori și un areal de influență de aproximativ de 2.000.000 de locuitori. Implicit, această aglomerare ar fi percepută de investitorii existenți și potențiali ca cea de-a doua cea mai mare piață de desfacere din țară, ceea ce ar putea atrage creșterea investițiilor în domenii precum comerțul și serviciile.

Harta 3.6 – Axa de polarizare Arad-Timișoara

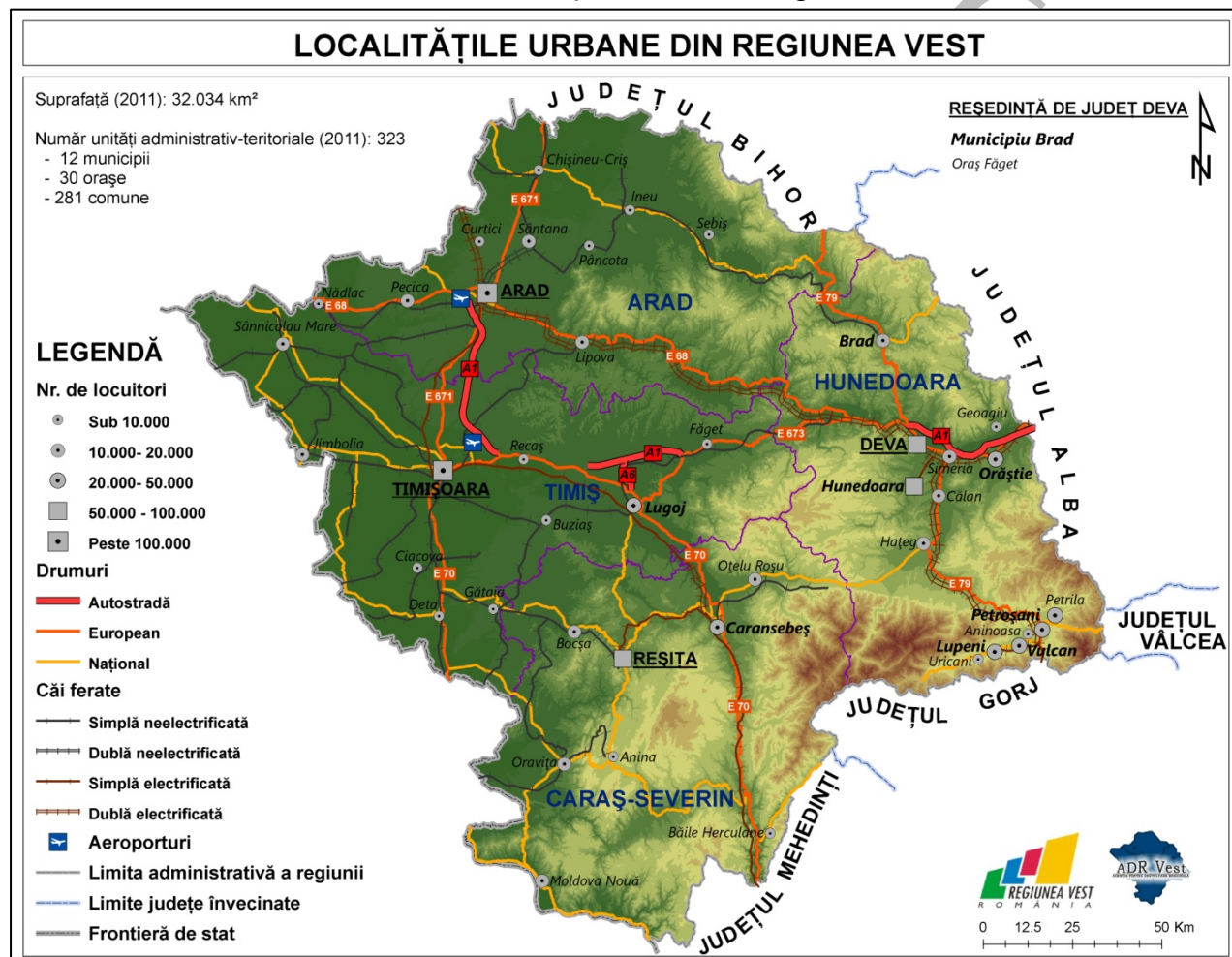

3.3 Ierarhizarea sistemului urban regional

Regiunea Vest este caracterizată printr-o structură fragmentată a unităților administrative locale. La 31 decembrie 2010 erau **12 municipii, 30 orașe, 281 comune** (cu unul sau mai multe sate aparținătoare) și **1.327 sate**.¹⁴ În timp ce orașele și comunele sunt relativ uniform distribuite pe județe, șapte (7) dintre municipii sunt localizate în județul Hunedoara, fapt ce indică aici o structură policentrică (harta 3.7).

Harta 3.7 – Localitățile urbane din Regiunea Vest

În România, o localitate poate fi considerată oraș (potrivit normelor statisticii populației și a reglementărilor pe linia administrației centrale), dacă are un anumit număr de locuitori, de regulă peste 5.000¹⁵, și îndeplinește concomitent anumite standarde privind dezvoltarea economică, dotările edilitare și o anumită infrastructură.

¹⁴ INS Romania, Tempo online – Organizarea administrativă a teritoriului României

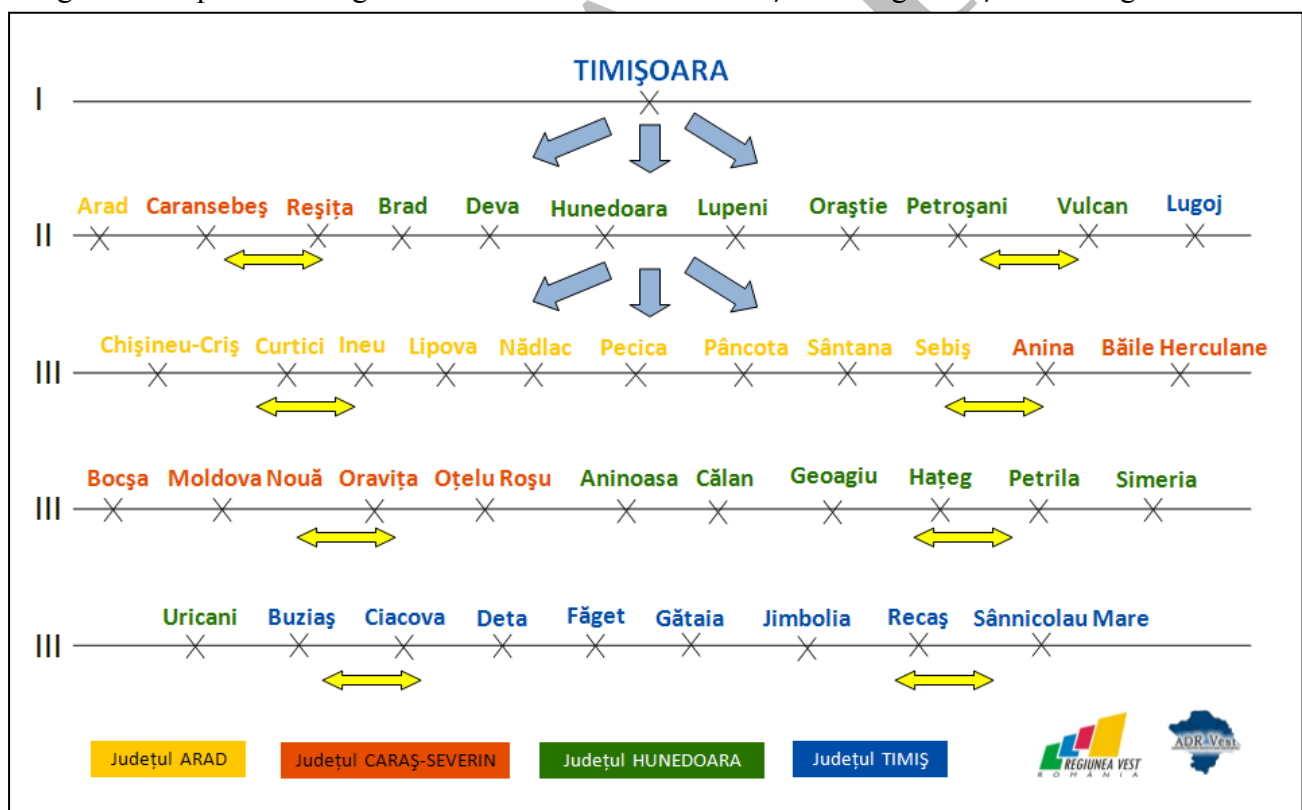
¹⁵ http://www.mdrl.ro/_documente/dezvoltare_teritoriala/amenajarea_teritoriului/patn_elaborate/secIV/lege351.pdf

În vederea amenajării teritoriului național, în cadrul României prin legea 351/2001 a fost elaborată o rețea de localități, rețea care este compusă din localități urbane și rurale și este ierarhizată pe mai multe ranguri cuprinzând:

- rangul 0: Capitala României – municipiul de importanță europeană;
- rangul 1: municipii de importanță națională cu influență potențială la nivel european.
- rangul 2: municipii de importanță interjudețeană, județeană sau cu rol de echilibru în rețeaua de localități.
- rangul 3: orașele; 172 ca număr;
- rangul 4: sate, reședința de comună;
- rangul 5: sate componente ale comunelor sau sate incluse municipiilor și orașelor.

Această ierarhizare a fost aplicată la Regiunea Vest, și din punct de vedere metodologic aceasta a fost realizată utilizând doar localitățile urbane din regiune (fig. 3.9). Din figura de mai jos se observă că orașul Timișoara este cel mai important al regiunii – oraș de rangul I, mai apoi orașele de rangul II (Arad, Caransebeș, Reșița, Brad, Deva, Hunedoara, Lupeni, Orăștie, Petroșani, Vulcan și Lugoj) și cele de rangul III.

Fig. 3.9 – Reprezentarea grafică a ierarhiei urbane în funcție de rangul orașelor în Regiunea Vest

Conform schemei de mai sus, între orașele Regiunii Vest se observă că au loc anumite relații de subordonare (cele mai mici fiind subordonate celor mari), dar și relații de cooperare, mai ales între cele de același rang.

Din figura de mai sus se observă faptul că orașul Timișoara este un oraș de rangul I, fiind centrul polarizator și totodată orașul cu cele mai importante funcții administrative din cadrul regiunii. Pe lângă faptul că este cel mai mare oraș din punct de vedere numeric și că deține un important rol administrativ, Timișoara este și un important centru universitar și medical. Rangul doi cuprinde 11 municipii de importanță interjudețeană și județeană, dintre aceste menționând aici municipiile - reședință de județ Arad, Deva și Reșița. Rangul trei cuprinde orașele din cadrul regiunii, 30 la număr.

Trebuie menționat faptul că această ierarhizare a localităților urbane nu este una care să surprindă în totalitate realitățile din teritoriu pentru că este destul de greu să se pună în acelaș rang orașe atât de diferite din punct de vedere al indicatorilor, cel mai bun exemplu fiind Aradul (populație în jur 165.000 locuitori) să fie comparat cu Reșița sau Deva, orașe care au sub 100.000 de locuitori și care sunt mai puțin dezvoltate decât acesta.

Deosebit de importante sunt nivelurile de urbanizare și structura de rețea asociată. Orașele sunt principalii poli de creștere, cu impact asupra zonelor din jurul lor. Ele sunt furnizori de servicii (specializate) și de infrastructură, oferind o varietate de locuri de muncă, educație și oportunități de petrecere a timpului liber, dar de multe ori suferă de probleme de mediu, congestie și altele. Ele sunt, de asemenea, centre de specializare sau concentrare de aptitudini, permițând astfel forme specifice de investiții și activități economice într-o manieră care este aproape imposibil de stabilit ori susținut în zonele mai puțin populate. În cazul în care acestea intră într-o logică de declin, dimensiunea și dinamica, de obicei, se corodează iar efectele se răspândesc într-un ritm adesea șocant de rapid.

Caracteristicile geografice specifice dintr-o regiune au un impact asupra dezvoltării sale (locație, topografie și climat, dotarea cu resurse naturale specifice, accesul la piețe, etc.). În acest sens, fiecare regiune poate fi perceput ca unică. Dar, mai general, aceste caracteristici sunt cuprinse într-o tipologie larg utilizată pentru regiuni, care grupează sub un anumit tip de regiune dezavantaje și provocări specifice pentru dezvoltare (așa-numitele teritorii cu caracteristici geografice specifice). Aceeași tipologie identifică regiunile care pot fi definite morfologic sau fizic (spre deosebire de divizarea urban - rural), cum ar fi: de frontieră, muntoase, insulă, regiunile slab populate și ultra-periferice¹⁶.

Mai important însă decât aspectele ce țin de mediul geografic și topografia spațiului ocupat de un anumit oraș, dezvoltarea este un concept ce trebuie să pornească din activitățile antropice, rezultate din modul în care omul modelează elementele și relațiile dintr-un sistem teritorial.

Dezvoltarea implică și o planificare rațională a tuturor elementelor din cadrul unui sistem teritorial (populație, așezări umane, activități economice și comportamentul comunităților umane) și elaborarea de politici specifice astfel încât elementele negative să fie ameliorate și de ce nu înlăturate.

---

¹⁶ Monfort, Ph., 2003

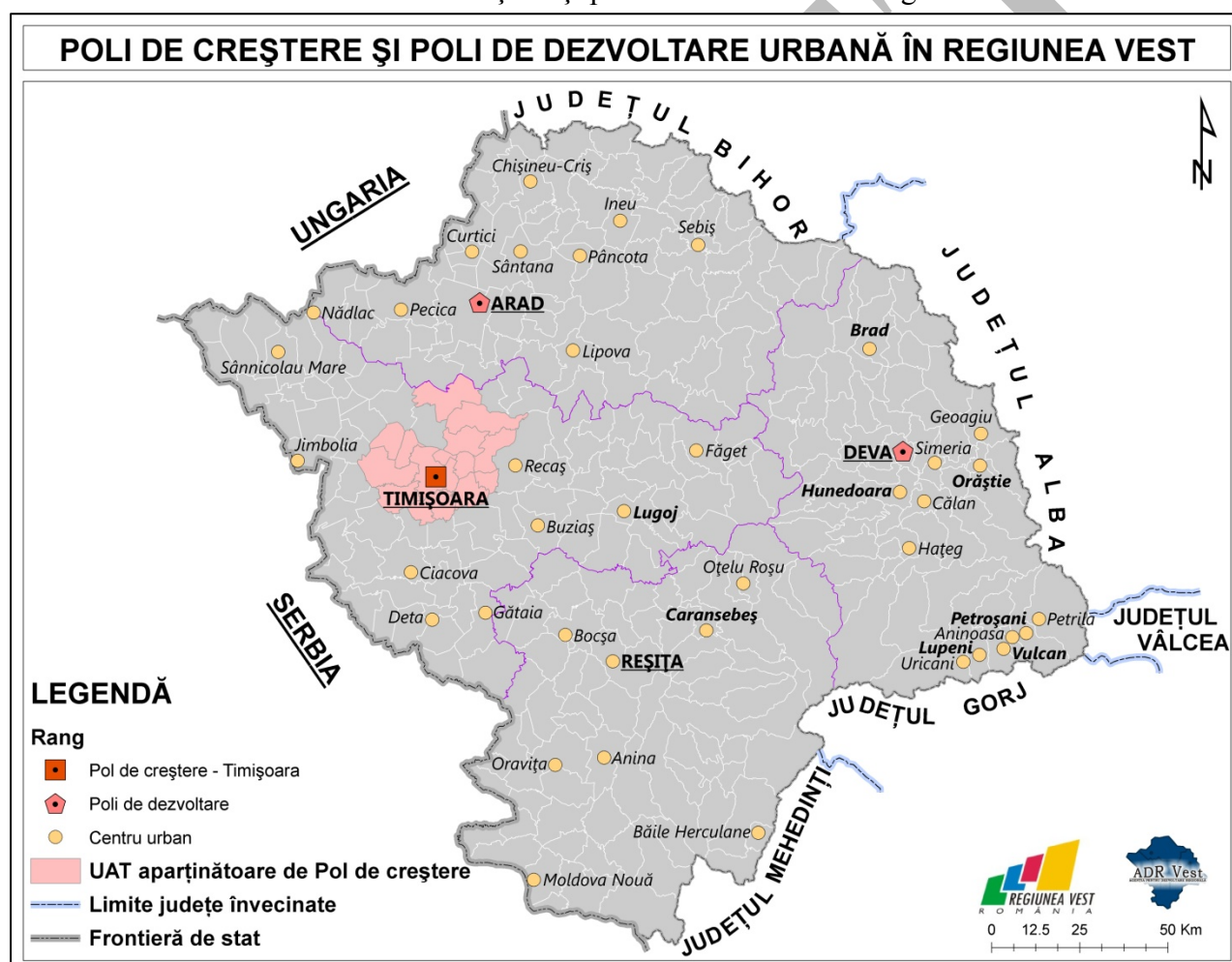

3.4 Polii de creștere și polii de dezvoltare urbană

Conform HG 998/228 au fost desemnate la nivel național poli de creștere și poli de dezvoltare urbane în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, astfel că din cei 7 poli de creștere la nivel național, Timișoara este unul dintre aceștia.¹⁷

De asemenea, în Regiunea Vest se regăsesc doi poli de dezvoltare urbană (din cei 13 la nivel național), municipiile Arad și Deva, acestea fiind sprijinite cu prioritate din investiții din axa prioritară 1 "Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - poli urbani de creștere" a Programului operațional regional 2007 - 2013, astfel cum este definită prin Decizia Comisiei Europene nr. 3.470 din 12 iulie 2007, și din programele cu finanțare națională, în conformitate cu legislația în vigoare (harta 3.8).

Harta 3.8 – Poli de creștere și poli de dezvoltare din Regiunea Vest

Modul în care au fost selectate centrele urbane pentru a dobândi statutul de pol de creștere a fost relativ simplu și direct, la nivel național fiind selectate cu excepția regiunii București-Ilfov cele mai mari centre urbane din punct de vedere demografic, acestea fiind în cea mai mare parte și cele

¹⁷ www.dreptonline.ro, accesat în 21.09.2012

mai puternice centre din punct de vedere economic.¹⁸ Bineînțeles este că desemnarea unor centre urbane ca poli de creștere implica și analiza atentă a unor elemente ca: accesibilitatea, prezența instituțiilor de educație superioară, calitatea și profilul instituțiilor de cercetare științifică, aspectele demografice și serviciile medicale disponibile. În cele din urmă, această evaluare a indicat faptul că cele mai mari orașe erau și cele mai proeminente din punct de vedere economic și cele care beneficiază de cele mai dezvoltate servicii publice.¹⁹

Pentru desemnarea polilor de dezvoltare au fost selectate municipiile de rang 1 și 2; în contextul în care potrivit legii 351/2001 există 81 de orașe, metoda de selecție a fost mai riguroasă pentru determinarea orașelor care ar putea servi drept centre de dezvoltare urbană, criteriile fiind prezentate mai jos:

Tabelul 3.1 – Criteriile de selectare a polilor de dezvoltare urbană

Cod	Indicatori	Valoare minimă
1	Număr de locuitori	40,000
2	Populație angajată în activități non-agricole	85%
3	Unități locative cu apă curentă	80%
4	Unități locative cu baie și WC interior	75%
5	Unități locative cu sisteme de încălzire centralizată	45%
6	Număr de paturi de spital per 1.000 de persoane	10
7	Număr de doctori per 1.000 de persoane	2,3
8	Număr de unități educaționale	Post-liceale
9	Instituții culturale și facilități sportive	Auditorii, teatre, săli muzicale, biblioteci publice, stadioane, săli de sport
10	Paturi de hotel	100
11	Străzi modernizate	60%
12	Străzi cu infrastructură de distribuție a apei	70%
13	Străzi cu sistem de conducte de colectare	60%
14	Tratarea apei menajere	Conectare la o unitate de tratare a apei menajere prin procedee mecanice și biologice
15	Străzi cu rețea de hidranți de apă	70%
16	Spații verzi (m ² /locuitor)	15
17	Depozite de deșeuri reglementate	

Sursa: MDRT, 2012

3.4.1 Timișoara - Pol de creștere

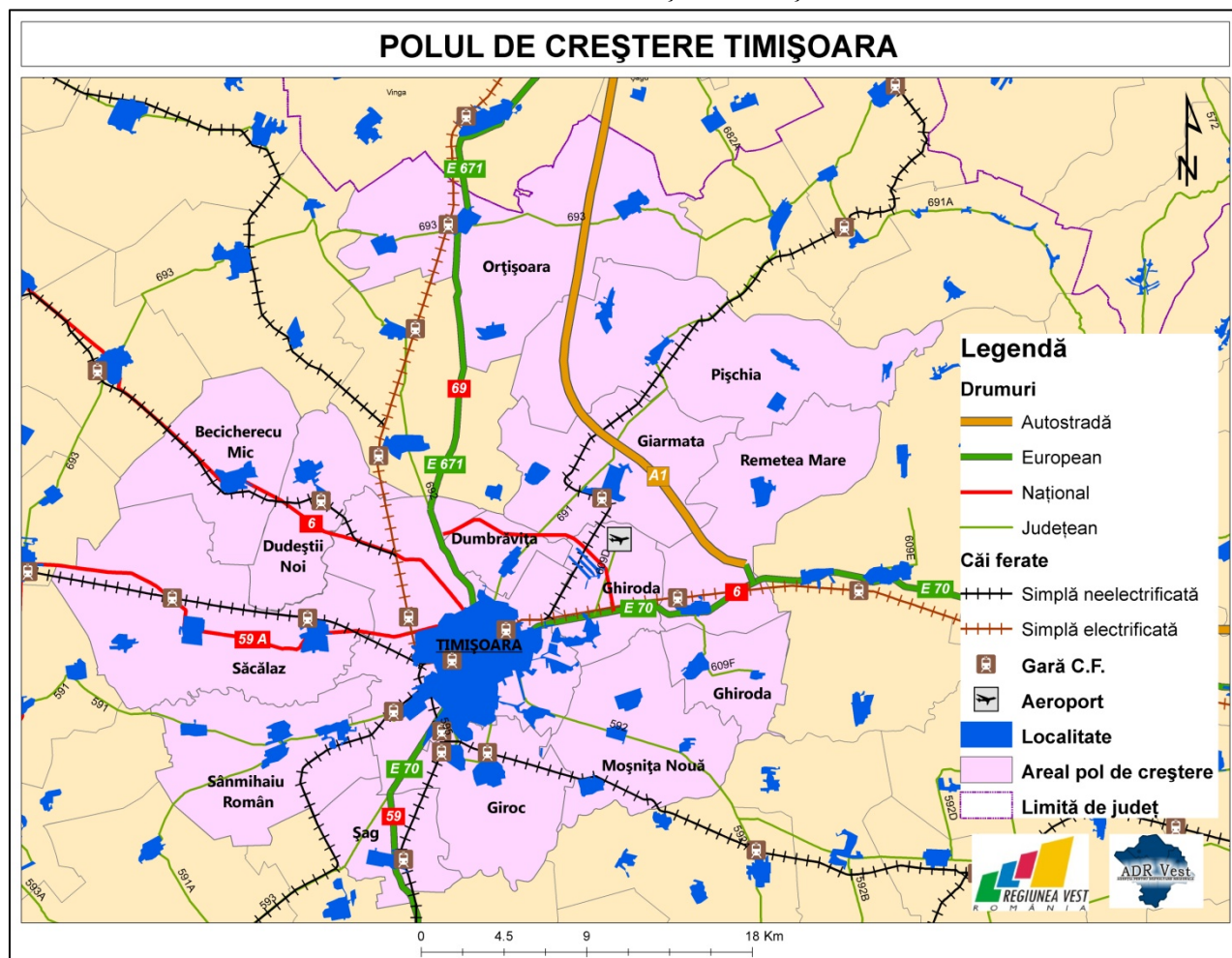
Din punct de vedere administrativ-teritorial, polul de creștere Timișoara cuprinde *un centru urban* (Municipiul Timișoara) și arealul său de influență, respectiv *14 unități administrativ-teritoriale rurale* (Becicherecu Mic, Bucovăț, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Ghiroda, Giarmata, Giroc, Moșnița Nouă, Orțișoara, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sînmihaiu Român, Șag), având în componența lor 35 de sate, din care 14 îndeplinesc funcția de reședință de comună, cu o medie de 2,5 sate pe comună (fig. 3.11).

¹⁸ MDRT, 2012 – Actualizarea planificării strategice și al impactului economic al polilor de creștere

¹⁹ Ibidem, pag.10

Analiza diagnostic realizată pe baza setului de criterii selectate scoate în evidență faptul că influența urbanizatoare a orașului Timișoara se desfășoară deocamdată asupra primului inel de comune din jurul său. Efectele se resimt selectiv chiar și în cazul acestora: sunt mai puternice în Dumbrăvița, Ghiroda, Giroc, apoi (la distanță) în Moșnița Nouă, dar mai limitate în Dudeștii Noi, Sânmihaiu Român, Săcălaz sau Șag.

Harta 3.9 – Pol de creștere Timișoara

Se consideră că arealul circular al comunelor din jurul Timișoarei se împarte în două subzone:

- zona de nord, est și sud-est, cu o dinamică evidentă, înscrisă (în ordine descrescătoare) pe axele spre Lipova, Lugoj, Giroc, Arad și Buziaș, cu ritmuri de creștere demografică și înnoire edilitară remarcabile;
- zona de vest, cu evoluții ceva mai lente, dar durabile, pe axele spre Sânnicolau Mare, Jimbolia, Becicherecu Mic și Moravița.

Suprafața totală pe care se întinde Polul de creștere Timișoara este de aproximativ 108.031 ha – din care 13.003,87 ha reprezintă teritoriul administrativ al municipiului Timișoara, iar

95.027,13 ha arealul de influență al municipiului – ocupând aproximativ 3,4% din Regiunea de Dezvoltare Vest și 12,5% din suprafața totală a județului Timiș.

Prin funcțiile sale complexe, centrul urban Timișoara polarizează, însă, un teritoriu mult mai întins, fiind, totodată, și cel mai mare centru economic și cultural-științific al “Regiunii de Dezvoltare Vest” a României. În relație cu aceasta, aici se concentrează peste 30% din producția industrială, circa 35% din activitățile comerciale și numeroase instituții de învățământ superior, grupând aproape 60% din studenții regiunii.

Polul de creștere Timișoara se constituie, astfel, ca al doilea centru de dinamică economică la nivel național, după București, cu rol esențial în construirea durabilă a relațiilor de integrare a României în structurile Uniunii Europene și de afirmare a valorilor românești în spațiul economic European (SEE).

Timișoara polarizează în prezent peste 80% din cifra de afaceri a județului și peste 30% din cea a regiunii. Serviciile financiar-bancare, centrele comerciale cele mai mari sunt situate în municipiu. În Timișoara sunt concentrate instituțiile culturale mari (teatre, opera, filarmonica, muzee, galerii), dar și opt universități renumite (aproximativ 40.000 studenți). Pentru ca economia locală să continue să crească, este necesară o extindere spațială a zonei urbane. Aceasta se poate realiza în condițiile în care confortul urban se extinde și în zonele periurbane.

Deși în dezvoltarea lor spațială unele zone construite ale municipiului și ale unor localități limitrofe acestuia au ajuns în contact, existând zone construite compacte, acestea sunt discontinue ca structură urbană, iar infrastructura tehnico-edilitară și dotările socio-economice sunt nesatisfăcătoare. Pe de altă parte, Municipiul Timișoara are nevoie de spațiu pentru construirea de dotări și obiective noi (centre expoziționale, dotări sportive și de agrement, noi funcțiuni economice etc.). Transferul acestora spre comunele periurbane este avantajos atât pentru municipiu, cât și pentru comunele periurbane. Prin urmare, colaborarea cu comunele din arealul de influență al Municipiului Timișoara este necesară și benefică.

3.4.2 Arad și Deva – Poli de dezvoltare urbană

Municipiul Arad cunoaște după 1989 o dezvoltare economică susținută, mult peste cea națională. Au contribuit la acest succes investițiile în noi unități industriale realizate prin atragerea investitorilor străini și români. Printre investitori cei mai mulți sunt cei din Italia (775 companii), Germania (480 companii), Statele Unite ale Americii (77 companii) și Franța (58 companii).

Un alt element de atractivitate l-a constituit infrastructura extinsă, forța de muncă calificată și bogata tradiție industrială. Nu în ultimul rând trebuie menționată implementarea cu succes a proiectului Zonei de Dezvoltare Economică Arad, promovat de către Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Arad, în parteneriat cu administrația publică locală. Acest proiect presupunea realizarea Zonelor Industriale Arad și a Centrului Logistic, a Terminalului Cargo de pe Aeroportul Internațional Arad, a Târgului Internațional Arad și a Zonei Libere Arad-Curtici, obiective finalizate în prezent.²⁰

În prezent, principalele domenii economice și contribuția lor la economia locală se prezintă astfel: producție: 20%, comerț: 26%, servicii: 28%, import-export: 20%, construcții: 6%.

---

²⁰ Strategiei de dezvoltare a municipiului Arad 2007 – 2013/2014 – 2020, p.118.

În perioada de planificare 2007-2013, prin axa prioritară 1, municipiul Arad a accesat importante fonduri în valoare nerambursabilă de 12,68 milioane euro, dintre care cele mai importante investiții au fost făcute pentru Reabilitarea Centrului Istoric Vechi al Municipiului și reabilitarea podului Traian.

În localitatea Deva a existat o puternică industrie bazată pe sectorul minier (utilaje necesare mineritului și confecții metalice), în prezent întreprinderile, în mare parte, și-au închis porțile sau se află în faza de privatizare, datorită restructurării acestui sector. Într-o continuă dezvoltare se află sectoare care sunt reprezentate de firme private, cum ar fi prelucrarea lemnului, materiale de construcții, industria alimentară (panificație și prelucrarea cărnii), construcții, industria vehiculelor și componentelor auto, centre logistice pentru transport de marfă containerizat, servicii bancare, asigurări, servicii de transport marfă și călători. Se menține la un nivel competitiv și producția de energie electrică și termică.

Municipiul Deva este cel mai puternic centru polarizator din județul Hunedoara, din punct de vedere economic dar și din punct de vedere social, cultural și administrativ. Potențialul economic se datorează cadrului natural bogat în resurse și potențialului forței de muncă, datorat în principal absorbției populației sosită din alte localități.

La nivelul municipiului, fenomenul economic din ultimii ani nu este în mod radical diferit, ca structură și evoluție, de cel pe plan național, în mediul urban. Per ansamblu, din punct de vedere economic municipiul Deva reflectă un stadiu mediu în procesul de evoluție de la economia industrială la o economie de servicii, cu o componentă manufacturieră medie și cu accent pe activități comerciale.

Municipiul Deva a beneficiat de importante finanțări prin intermediul axei prioritare 1 "Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - poli urbani de creștere" a Programului Operațional Regional 2007 - 2013, astfel că au fost contractate 3 proiecte individuale, cu o valoare nerambursabilă de 5,82 milioane euro.

De asemenea, construirea progresivă a autostrăzii Nădlac – Arad – Timișoara – Lugoj – Deva – Sibiu - Pitești este un proiect important care se încadrează în strategia TEN-T, axa rutieră prioritară 7. Autostrada va optimiza conexiunea rutieră de-a lungul coridorului pan-european IV: spre vest cu Ungaria și celelalte State Membre UE și spre est cu București și Constanța \ Marea Neagră. Totodată, autostrada va asigura o mai bună legătură internă între centrele regionale Arad, Timișoara, Lugoj și Deva. Începând cu decembrie 2011, o porțiune de 32,25 Km din autostrada A1 (parte a Coridorului IV european) între Arad și Timișoara a intrat în exploatare și este deschisă pentru traficul rutier. În prezent, mai sunt în lucru segmentele egmentele Deva–Orăștie, Nădlac–Arad, Timișoara-Lugoj, Lugoj–Deva și Orăștie-Sibiu, ultimele patru atribuite pentru construcție în aprilie 2011. Impactul acestui proiect de infrastructură este important deoarece va asigura transversarea rapidă a regiunii de la Vest (Nădlac) la Est (Orăștie) și v-a impulsiona dezvoltarea economică în acești doi poli de dezvoltare Arad și Deva.

Mai mult de atât, un alt proiect care se află în derulare este *"Reabilitarea liniei c.f. Frontieră – Curtici - Simeria parte componentă a Coridorului IV Pan – European pentru circulația trenurilor cu viteza maximă de 160 km/h"* – Secțiunea: Frontieră – Curtici – Arad – km 614 (Tronsonul 1), proiect care are potențial de a atrage investiții la nivelul orașelor și a regiunii²¹;

²¹ www.gov.ro, accesat în 21.09.2012

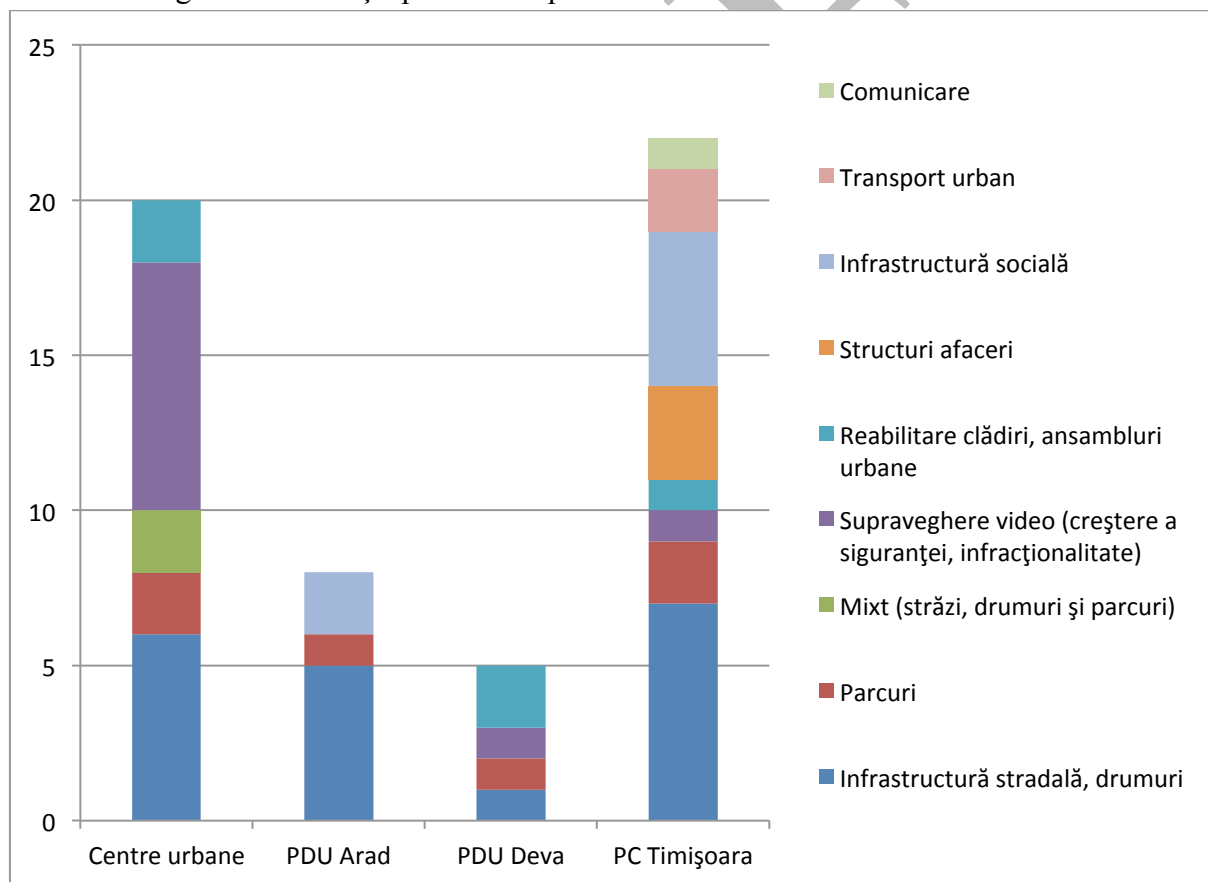
Unul dintre scopurile desemnării polilor de creștere și de dezvoltare urbană a fost acela de a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată a țării și pentru a evita creșterea disparităților interne, investițiile vor fi concentrate în acele orașe care acționează ca poli regionali și/ sau locali de creștere și iradiază dezvoltare în zonele adiacente, acordând prioritate polilor de creștere localizați în regiunile și județele cu un nivel de dezvoltare mai scăzut în termeni de PIB și șomaj.²²

În acest context, în perioada de programare 2007-2014 cele mai accesate proiecte au fost acelea de reabilitare a infrastructurii stradale, a drumurilor și pasajelor din interiorul orașelor. De asemenea de mare importanță au fost și reabilitarea și modernizarea parcurilor, regiunea având un procentaj destul de redus pentru spațiile verzi pe cap de locuitor.

În centrele urbane au fost accesate îndeosebi și proiecte de supraveghere video, cele mai des aceste fiind folosite pentru creșterea siguranței și infraționalității). O altă categorie importantă a fost cea a infrastructurii sociale, proiectele fiind predominante în municipiul Timișoara și Arad.

În Polul de creștere Timișoara s-a întâlnit cea mai diversificată gamă de proiecte, în afară de cele menționate mai în sus evidențiindu-se structurile de afaceri și proiectele pe transport urban.

Fig. 3.10 – Situația proiectelor pe POR 2007-2013 la data de 02.04.2013

Sursa: ADR VEST, 2013

²² http://www.mdrl.ro/_documente/POR/POR_august_07.pdf, p.122

3.5. O nouă abordare a dezvoltării urbane în România

În prezent, în cadrul Direcției Generale Dezvoltare Teritorială (MDRT) este elaborată o nouă abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, abordare care poate constitui fundația pentru alocarea resurselor în noua perioadă de programare 2014-2020.

Dacă abordarea anterioară cuprindea doar 3 tipuri de centre urbane (poli de creștere, poli de dezvoltare și celelalte centre urbane), această abordare este mai detaliată (criteriile se găsesc în anexă) și cuprinde 9 tipuri de orașe incluse în două mari grupuri:

A. POLI METROPOLITANI

- cu potențial internațional
- cu potențial supraregional
- cu potențial regional
- cu potențial regional limitat

B. POLI URBANI/CENTRE URBANE

- subregionali cu potențial de zone urbane funcționale
- cu influență zonală
- cu profil specializat și influență teritorială difuză
- de importanță / influență locală
- în vecinătatea zonelor metropolitane

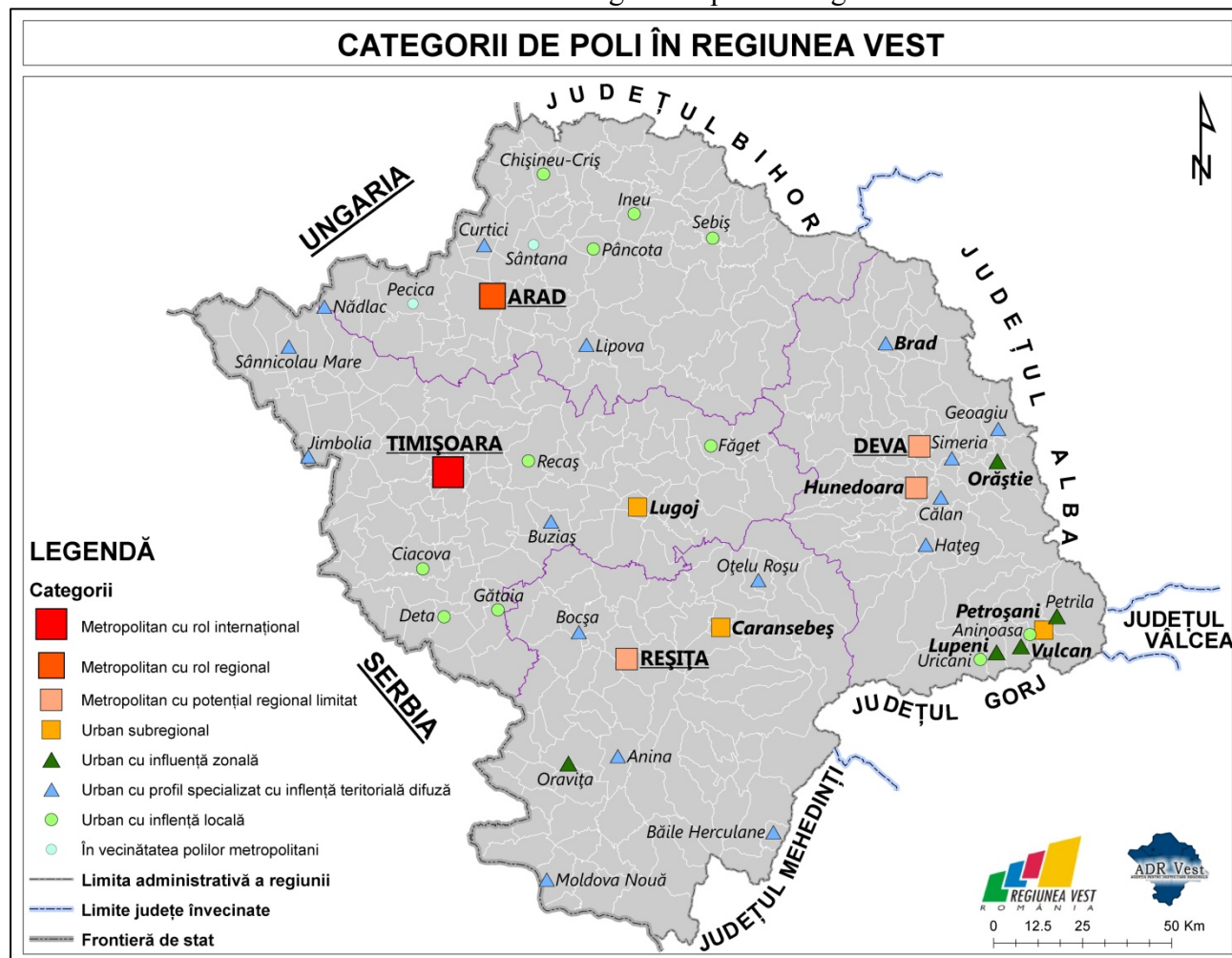
Criteriile de clasificare a orașelor în aceste categorii se bazează pe metodologia anterioară, dar există și unele îmbunătățiri. Populația este încă o dată unul din indicatorii cheie, iar poli metropolitani trebuie să aibă, de regulă, *peste 40.000 de locuitori*. Alți indicatori au în vedere caracteristici cheie ale orașelor, care sporesc atractivitatea centrelor în raport cu persoanele care locuiesc în zonă, în regiune, în județ sau chiar peste granițele naționale. Astfel de indicatori includ: funcții administrative cheie prezente în oraș (de exemplu, orașul este reședință de județ, atrăgând oameni care încearcă să-și rezolve problemele administrative și fiscale); profilul economic (pentru a determina dacă masa economică a orașului este suficient de puternică pentru a atrage navetiști din zona înconjurătoare); accesibilitate (se analizează sistemele de transport și infrastructura care deservește orașul); prezența unor servicii publice esențiale (de exemplu, universități, spitale mari); prezența centrelor de inovare; poziția geografică și distanța față de alte orașe, precum și clasarea din cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Național (Legea 351/2001).²³

Recunoscând faptul că o simplă clasificare a orașelor nu este suficientă pentru a ajuta zonele rurale să devină mai competitive, mai sustenabile și mai favorabile integrării comunităților marginalizate, Direcția Generală Dezvoltare Teritorială a stabilit și un profil de investiții pentru toate aceste tipuri de orașe, încercând să evidențieze o parte din modalitățile cheie de a spori rolul și performanțele orașelor în raport cu indicatorii măsurați. De asemenea, s-a încercat și o prioritizare a investițiilor pe baza impactului anticipat al acestora. De exemplu, investițiile din domeniul educației

²³ MDRT, 2012 – Actualizarea planificării strategice și al impactului economic al polilor de creștere

superioare ar avea un impact mai mare într-un centru universitar consacrat decât într-un oraș mic cu potențial regional limitat. În același mod, investirea în infrastructura de educație publică, cum ar fi școlile primare și liceele, are mai mult sens în zonele urbane cu resurse financiare mai limitate (de exemplu, orașele din zonele defavorizate) decât în polii metropolitani consacrați care generează suficiente resurse pentru investițiile locale.²⁴

Harta 3.9 – Categoriile de poli în Regiunea Vest

Sursa: MDRT, cu modificări

Potrivit acestei clasificări, se delimitează următoarele categorii (vezi tabelul 3.2):²⁵

²⁴ MDRT, 2012 – Actualizarea planificării strategice și al impactului economic al polilor de creștere

²⁵ MDRT, 2012

Tabelul 3.2 – Sinteza caracteristicii categoriei de poli

	Categorie	Rang PATN	Caracteristici
POLI METROPOLITANI	Cu potențial internațional (5) București, <u>Timișoara</u> , Constanța, Cluj Napoca, Iași	Rang 0 și 1	-situate pe rute majore de transport -dezvoltate economic; -influență la nivel european; -identitate istorică și culturală bine definită;
	Cu potențial supraregional sau interregional (6) Brașov, Craiova, Galați-Brăila, Oradea, Ploiești	Celelalte municipii de rang 1	-metropolele regionale sau provinciale de peste 200000 loc.; -centre de coordonare la nivel de provincie istorică; -detașarea lor a fost reliefată și de numărul de locuitori; -zonele de influență depășesc limitele județelor din care fac parte.
	Cu potențial regional (13) Bacău, <u>Arad</u> , Sibiu, Tg. Mureș, Baia Mare, Satu Mare, Suceava, Dr. Tr. Severin, Pitești, Buzău, Botoșani, Rm. Vâlcea, Piatra Neamț	Rang 2	-municipiile cu peste 100000 locuitori; -centre cu rol regional care și-au păstrat pozițiile fruntașe în ierarhia urbană de-a lungul timpului; -zonele de influență (de regulă limitate la suprafața județelor de care aparțin); -o importanță deosebită este dată de funcția administrativă.
	Cu potențial regional limitat (județean-18)	Rang 2	-celelalte municipii reședințe de județ (inclusiv cele sub 50000 loc.); -este inclus și <i>municipiul Hunedoara</i> , deoarece în studiile ESPON (și nu numai) figurează alături de Deva ca <i>Zonă de integrare potențială</i> ; -o importanță deosebită este dată de funcția administrativă.
POLI URBANI / CENTRE URBANE	Subregionali cu potențial de zone urbane funcționale	Rang 2	-peste 30.000 loc. (majoritatea până în 50.000 loc). -orașe de echilibru în rețeaua de localități; -majoritatea municipii, cu tradiții istorice; -prezintă o repartitie neuniformă în teritoriu; -putere demografică și economică scăzută; -zona de influență a orașelor este mai mare, dar, în general, se află sub influența dominantă a reședințelor de județ.
	Cu influență zonală (30)	Rang 3	-între 20000 și 30000 loc.; -centre urbane cu potențial de polarizare relativ ridicat pentru ariile rurale din jur; -majoritatea au înregistrat un ușor declin demografic / economic / social; -necesită investiții în servicii publice de interes general, pentru unele chiar și măsuri de revitalizare economică; -majoritatea dețin un nivel mai scăzut de dezvoltare socială (față de categoria anterioară).
	Cu profil specializat și influență teritorială difuză (86)	Rang 3	-de regulă între 10000 și 20000 locuitori, dar se întâlnesc și excepții legate de profilul specializat; -centre de atracție zonală; -stațiuni turistice, noduri de transport, porturi, puncte de trecere a frontierei, orașe monoindustriale, orașe cu profil predominant agricol sau de servicii
	De importanță / influență locală (96)	Rang 3	-orașe sub 10000 loc. -sunt încadrate în această categorie majoritatea orașelor declarate după 1990.
	Subcategoria centrelor urbane		-până în 20000 loc., cu unele excepții -sunt situate în vecinătatea unui oraș de rang superior (sub 30 km) -sunt incluse în zonele metropolitane/de influență de la categoria I -în funcție de stabilirea zonelor de influență, <i>pot fi incluse și alte orașe din ultimele două grupe descrise mai sus</i> ; -sunt încadrate în principiu de orașe care au funcții rezidențiale pentru orașele mari sau cele din imediata apropiere de capitală (jud. Ilfov).

3.6 Spațiile verzi din mediul urban

În anul 2011, Regiunea Vest ocupa locul III privind suprafața spațiilor verzi din mediul urban, regiunea având 2594 ha spații verzi (tabelul 3.2). Așa cum se observă din tabelul de mai jos, regiunea se clasează pe locul III după Nord-Vest (3164 ha) și locul I – București-Ilfov cu 4921 ha.

Evoluția suprafețelor cu spații verzi a cunoscut la nivel național cu excepția regiunii Sud-Est o evoluție ascendentă în perioada 2006-2011, în perioada de finanțare 2014-2020 în Regiunea Vest parcurile beneficiind de investiții pentru modernizare și extindere.

Privind tabelul de mai jos (tabelul 3.3), se poate observa că rata de creștere (evoluția) a spațiilor verzi din regiune (5,5%) este sub media națională (9,7%), inferioară regiunilor București-Ilfov, Sud-Muntenia și Centru, net inferioară regiunii Nord-Vest și superioară regiunilor Sud-Vest Oltenia, Nord-Est și Sud-Est. În regiune, cea mai mare rată de creștere o are județul Arad (deși deține cea mai mică suprafață cu parcuri), acestea fiind mult peste media națională și superioară cu excepția regiunii Nord-Vest tuturor regiunilor.

În interiorul regiunii, cele mai mari suprafețe cu spații verzi sunt deținute de jud. Timiș (36,6%) și Hunedoara (31,4%) și sunt mai puțin răspândite în jud- Caraș-Severin (17%) și Arad (15%).

Tabelul 3.3 – Evoluția spațiilor verzi în municipii și orașe în perioada 2006-2011

Regiune / Județ / Țară	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Evoluție 2006-2011	Rată medie de creștere / an (ha)
Nord - Vest	2030	2281	2421	2460	2782	3164	35.8	189.0
Centru	2029	2184	2254	2228	2266	2325	12.7	49.3
Nord - Est	2425	2429	2562	2542	2526	2504	3.2	13.2
Sud - Est	2580	2555	2568	2687	2683	2243	-15.0	-56.2
Sud - Muntenia	1896	1892	1887	1917	2091	2212	14.3	52.7
București - Ilfov	4369	4367	4382	4393	4619	4921	11.2	92.0
Sud - Vest Oltenia	2425	2477	2510	2482	2487	2488	2.5	10.5
VEST	2452	2539	2540	2523	2551	2594	5.5	23.7
Arad	305	355	361	340	339	388	21.4	13.8
Caraș-Severin	427	443	441	441	441	441	3.2	2.3
Hunedoara	811	811	806	806	821	815	0.5	0.7
Timiș	909	930	932	936	950	950	4.3	6.8
ROMÂNIA	20269	20724	21124	21232	22005	22451	9.7	363.7

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României 2012 - 2007

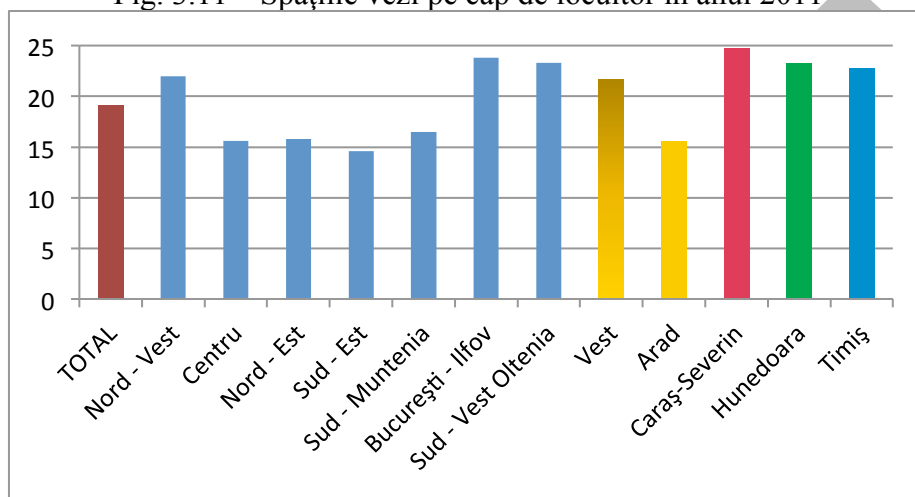
Ca urmare a unor reduceri substanțiale a suprafeței parcurilor în România, prin OUG nr.114/2007 s-au luat măsuri pentru interzicerea desființării zonelor verzi din orașe, ordonanța menționând faptul că „autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 20 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2010, și de minimum 26 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2013 (art.II, alineatul (1)).”²⁶

²⁶ http://www.dreptonline.ro/legislatie/ordonanta_modificare_protectia_mediului_114.php

Conform graficului de mai jos, în anul 2011, Regiunea Vest a înregistrat o valoare de 22 m²/locuitor, ceea ce este o valoare apropiată mediei naționale, aceasta având șanse mari să atingă valoarea de 26 m²/locuitor (media europeană).

La nivelul județelor, se observă anumite diferențe destul de accentuate și anume între cel mai bine plasat județ pentru acest indicator: jud. Caraș-Severin cu media de 25 m²/locuitor și cel mai slab plasat județ: Arad cu doar 16 m²/locuitor. Pe de altă parte județele Hunedoara și Timiș înregistrează valori peste media națională: 24 respectiv 23 m²/locuitor.

Fig. 3.11 – Spațiile verzi pe cap de locuitor în anul 2011

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României 2012

Așa cum s-a prezentat și în rândurile de mai sus, legislația din România recomandă orașelor să aibă o medie de cel puțin 26 m²/locuitor până în anul 2013. Chiar dacă datele utilizate sunt pentru anul 2011 (pentru regiuni și județe) și anul 2010 (pentru localitățile urbane) acestea reprezintă o bună bază pentru analiza stării spațiilor verzi din regiune.

Ținând cont de această medie europeană, s-au desemnat patru categorii de orașe (sub 10.000 loc., peste 10.000 loc, municipii și reședințe de județ) și de asemenea s-au alcătuit patru categorii de calificative: foarte slab potențial, slab potențial, bun potențial și deja depășit.

Pe baza tabelului de mai sus s-au tras următoarele concluzii:

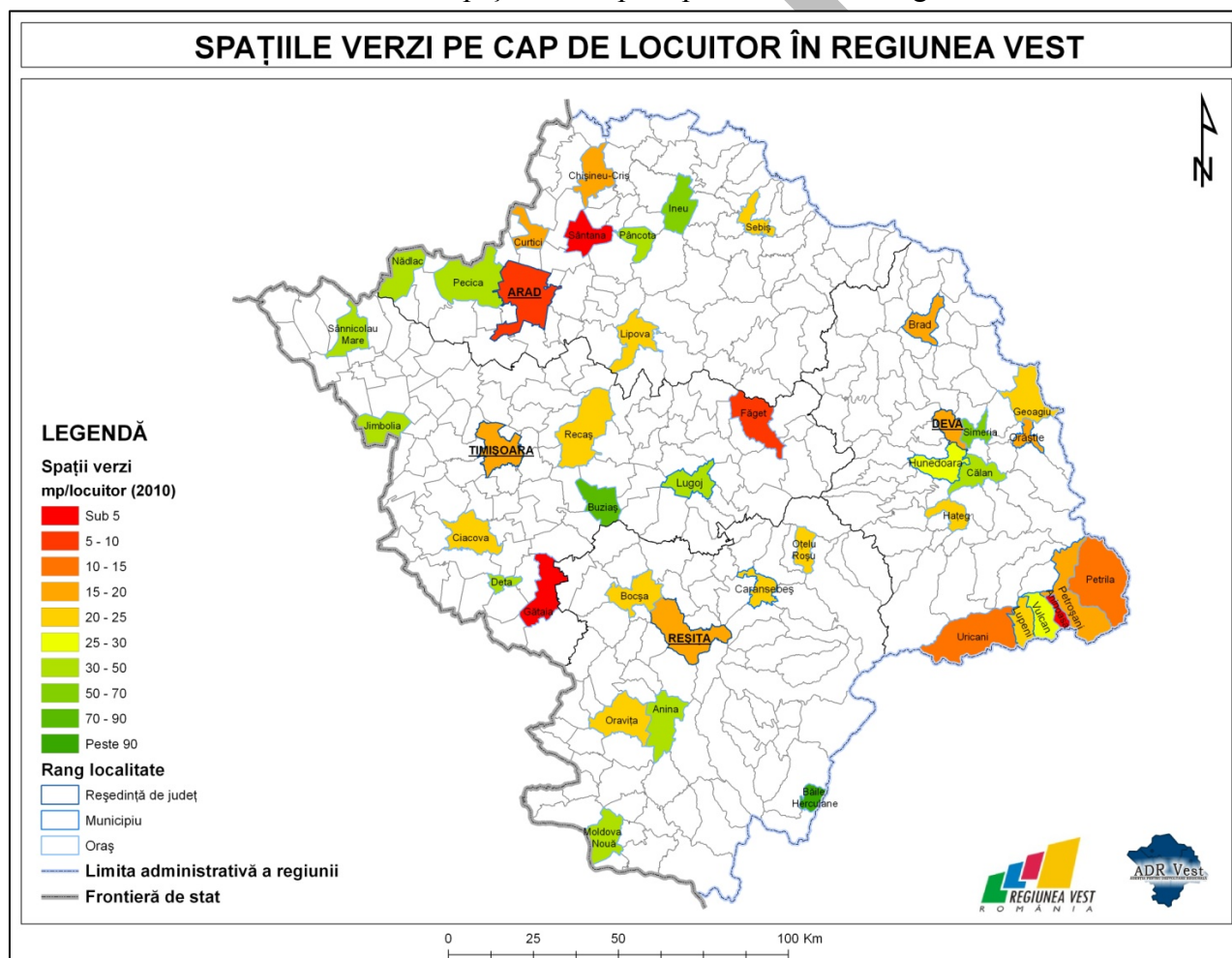
- În linii mari orașele de dimensiuni mai mici (sub 10.000 de locuitori) stau cel mai bine (categoria deja depășit) având o pondere de 43,9% din total orașe însă aici se găsesc și extremele: orașul Aninoasa cu una dintre cele mai mici valori și orașul Băile Herculane cu cea mai mare valoare;
- Cea mai mare pondere pentru cea mai slabă categorie o au reședințele de județ (25% - Aradul) iar perspectivele este destul de neplăcute având în vedere faptul că 3 reședințe de județ (Timișoara, Deva și Reșița) au valori în jur de 18 mp. spații verzi/locuitor și sunt necesare măsuri suplimentare pentru a atinge standardele europene;
- De asemenea o pondere mare în categoria 15-20 o au municipiile (37,5%) care trebuie să implementeze măsuri care să mărească suprafața de parcuri deținute;

Tabelul 3.4 – Ponderea spațiilor verzi pe categorii de orașe în raport cu media europeană în anul 2010

	Categorie (mp. Spații verzi/loc.)	Orașe sub 10.000 loc. (%)	Orașe peste 10.000 loc. (%)	Municipii (%)	Reședințe de județ (%)
Foarte slab potențial de depășire a mediei	sub 5	12.5	7.1	-	-
	5-10	6.3	-	-	25.0
Slab potențial de depășire	10--15	6.3	7.1	-	-
	15--20	12.5	7.1	37.5	75.0
Bun potențial	20--25	18.8	35.7	25.0	-
Deja depășit	25--30	-	-	25.0	-
	30--50	25.0	35.7	12.5	-
	50--70	6.3	7.1	-	-
	70--90	6.3	-	-	-
	Peste 90	6.3	-	-	-
	Total	100.0	100.0	100.0	100.0

Sursa: INS – Fișele localităților pe anul 2010 din județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș

Harta 3.10 – Spațiile verzi pe cap de locuitor în Regiunea Vest

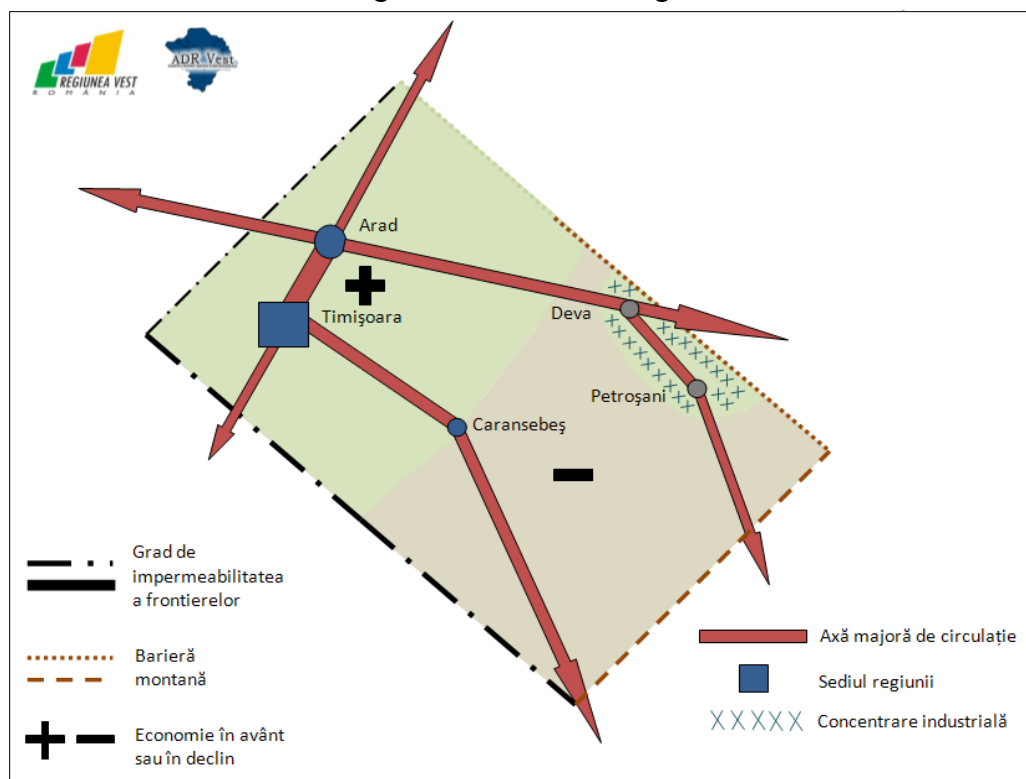
Sursa: INS – Fișele localităților pe anul 2010 din județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș

3.7 Chorema Regiunii Vest. Concluzii

Chorema „ reprezintă un model de maximă generalizare și abstractizare cu privire la starea, dinamica și modul de organizare a unui teritoriu.”²⁷ Modelul chorematic este un instrument util pentru identificarea disfuncționalităților și implementarea unor strategiilor de dezvoltare care să ridice nivelul de trai al unui anumit teritoriu.

Fig. 3.12 – Chorema Regiunii Vest

Sursa: Atlasul României, 2006, cu modificări

Regiunea Vest, o regiune de frontieră a României cu granițe spre Ungaria și Serbia, posedă avantajul poziționării geografice, atât din punctul de vedere al axelor TEN-T de circulație care străbat regiunea (ORIENT/MEDITERANA DE EST și RIN/DUNĂRE), dar și al proximității de Europa Occidentală care a ridicat nivelul de trai al populației mai mult decât în alte zone ale țării.

Din punct de vedere al cadrului natural, regiunea este compusă din două județe în care majoritare sunt unitățile înalte de dealuri și munți – Hunedoara și Caraș-Severin, și de două județe în care predomină zonele joase de câmpie – Arad și Timiș.

Zonele de câmpie reprezintă o importantă zonă agricolă a țării, apele termale și minerale cât și climatul de cură și adăpost sunt valorificate în bine-cunoscutele stațiuni Băile Herculane, Lipova, Geoagiu și Moneasa iar resursele minerale impun o restructurare a activităților, administrațiile locale având misiunea de a atrage noi investiții și fonduri care să genereze noi locuri de muncă.

²⁷ Cocean P., - Planul de amenajare a teritoriului zonal Valea Hârtibaciului – Sibiu, p.108

Din punct de vedere cultural, regiunea este compusă din 3 zone istorice și anume Banat (județul Timiș incluzând și județul Arad până la sud de Mureș și Caraș-Severin), Crișana (la nord de Mureș în județul Arad și nordul județului Hunedoara) cât și Transilvania (în principal Hunedoara), adică o zonă multiculturală cu diversitate etnică cu deschideri spre valorile occidentale.

Economia Regiunii Vest, așa cum este ilustrată și în chorema de mai sus, este de două feluri:

- areale cu avânt economic care sunt concentrate în jurul orașelor Arad și Timișoara și
- areale cu declin economic sau o creștere economică slabă fiind în principal județele Caraș-Severin și Hunedoara, acestea fiind zone în care activitatea predominant minieră se restructurează, nivelul de șomaj fiind mai ridicat decât în județele Arad și Timiș.

Orașul Timișoara este principalul pol de atracție al regiunii, fiind un important centru universitar, medical și de afaceri care are o poziție fruntașă bine consolidată în sistemul urban național. Pe de altă parte, orașul Arad, al doilea ca număr de locuitori din regiune, însă „marginalizat în recompunerile administrative din secolul al XX-lea, recâștigă din importanța pierdută” și dacă altcândva era în concurență cu orașul vecin Timișoara, autostrada nou construită oferă noi posibilități în cooperarea acestora în vederea dezvoltării durabile atât a acestora cât și a zonelor din jurul lor.²⁸

În regiune, arealul Arad-Timișoara este *principalul motor de creștere și dezvoltare*, așadar, această zonă trebuie valorificată corespunzător în perioada de programare 2014-2020. După cum s-a prezentat mai sus, acest areal are o populație propriu-zisă de peste 500.000 de locuitori și o zonă de influență de aproximativ de 2.000.000 de locuitori, ceea ce face să fie cea de-a doua zonă urbană ca importanță din România.

Mai mult de atât, acest areal poate juca un rol esențial (*hub regional de transport*) în sistemul urban al Europei Centrale și de Est, dar și în zona balcanică, aici localizându-se cele mai importante centre urbane în triunghiul format de capitalele europene Budapesta, Belgrad și București, cu care se află într-o competiție asimetrică, dat fiind faptul că toți acești poli urbani au peste 1,5 milioane de locuitori.

Cu toate că din punct de vedere economic Regiunea Vest se situează foarte bine la nivel național, aceasta are și numeroase disfuncționalități cum ar fi (identificate pe baza indicatorului de competitivitate regională):

- spor natural negativ – scăderea numărului populației - populație în proces de îmbătrânire
- pondere sub media națională a densității drumurilor cât și a calității acestora
- inovare și
- sănătate.

În ultimul deceniu, îndeosebi în jurul orașelor Timișoara și Arad s-a produs un amplu fenomen de *suburbanizare*, caracterizat prin apariția de noi zone rezidențiale, industriale și de servicii în comunele învecinate, care au devenit așa-numite ”cartiere-dormitor”. Dezvoltarea acestor zone nu a fost însă însoțită de o extindere corespunzătoare a infrastructurii (de transport, edilitar-

---

²⁸ Rey, V., 2006 – Atlasul României, p.154

gospodărești, etc.) și creează probleme însemnate de management a traficului urban, în condițiile în care rata navetismului către cele două orașe este foarte ridicată. În acest context, sunt necesare investiții în starea de calitate dar și în dezvoltarea / extinderea modurilor de transport rutier și feroviar din aceste zone. Mai mult de atât, sunt necesare investiții în planificarea și dezvoltarea durabilă a zonelor urbane în contextul extinderii tot mai accentuate a acestora.

O disfuncționalitate majoră la nivelul spațiilor urbane este faptul că sunt *insuficiente spațiile verzi* îndeosebi în orașele mari. În contextul în care legislația în vigoare recomandă ca până la data de 31 decembrie 2013 orașele trebuie să asigure un minimum de 26 m²/locuitor de spațiu verde. Analizând acest indicator, s-a ajuns la concluzia că există mari inegalități regionale și anume că niciun municipiu reședință de județ nu a îndeplinit acest indicator și că doar 37,5% din municipii și 43,3% din orașe au îndeplinit minimul admis de 26 m²/locuitor de spațiu verde.

În concluzie, marea miză a acestei regiuni este în primul rând eliminarea disparităților teritoriale dintre județele mai dezvoltate din punct de vedere economic (Arad și Timiș) și județele cu economie aflată în declin (Caraș-Severin și Hunedoara), dar și continuarea dezvoltării județelor Arad și Timișoara la un nivel cât mai apropiat de dezvoltare cu acel al mediei Uniunii Europene.